

هو العادل
العدل اساس الملك

دستور العمل دادرسی مالیاتی

مرکز دادرسی مالیاتی

خردادماه ۱۴۰۵

فهرست

فصل اول: تعاریف.....	۴
فصل دوم: کلیات.....	۵
فصل سوم: مدیریت و تشکیلات هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی.....	۶
نحوه انتصاب مدیران دادرسی و وظایف آن‌ها.....	۶
نحوه معرفی، انتخاب و انتصاب نمایندگان هیأت.....	۷
استقلال هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی.....	۹
فصل چهارم: ترتیبات ثبت اعتراض و دعوت به جلسه هیأت.....	۹
نحوه ثبت اعتراض توسط مؤدی.....	۱۰
نحوه تسلیم مدارک و مستندات توسط مؤدی.....	۱۳
نحوه ثبت اعتراض یا طرح پرونده توسط اداره مالیاتی.....	۱۴
تعیین زمان تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی و ابلاغ آن.....	۱۴
نحوه تغییر زمان و تجدید وقت جلسات هیأت حل اختلاف مالیاتی.....	۱۵
اولویت در تعیین زمان تشکیل هیأت حل اختلاف مالیاتی.....	۱۵
فصل پنجم: ترتیبات تشکیل هیأت حل اختلاف مالیاتی.....	۱۶
نحوه تعیین نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی برای رسیدگی به پرونده مالیاتی.....	۱۶
شرایط رسمیت هیأت حل اختلاف مالیاتی.....	۱۷
شرایط انتخاب مجریان قرار کارشناسی.....	۱۷
ارسال پرونده مؤدی به هیأت حل اختلاف مالیاتی.....	۱۷
افراد مجاز به حضور در هیأت حل اختلاف مالیاتی.....	۱۸
موارد منع نمایندگان از حضور در هیأت حل اختلاف مالیاتی.....	۲۰
نحوه عمل در صورت احراز موانع برای حضور در هیأت حل اختلاف مالیاتی.....	۲۱

فصل ششم: ترتیبات رسیدگی در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی	۲۲
ترتیبات رسیدگی در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی	۲۲
قرار کارشناسی و ترتیبات صدور آن	۲۸
فصل هفتم: اظهارنظر هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی	۳۰
انواع اظهارنظر	۳۰
فصل هشتم: صدور رأی یا قرار	۳۷
انشای رأی/قرار	۳۷
ثبت و ابلاغ رأی/قرار هیأت حل اختلاف مالیاتی	۳۸
اصلاح اشتباه در رأی صادره	۳۸
درخواست کارشناس رسمی جهت ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌ها توسط مؤدی	۳۹
برگ دعوت به هیأت حل اختلاف مالیاتی	۳۹
فصل نهم- سایر	۳۹
دسترسی به مندرجات پرونده مالیاتی	۳۹
حقوق و تکالیف وراثت یا مدیران تصفیه	۴۰
اتخاذ رویه‌های مختلف در آرای هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی در موارد مشابه	۴۰
تعیین و به روزآوری قواعد، فرم‌ها و روش‌ها	۴۰
ابلاغ و اجرای دستورالعمل	۴۰

فصل اول: تعاریف

ماده ۱- در این دستورالعمل عبارات مذکور در این ماده در معانی مشروح زیر به کار رفته‌اند:

- ۱- **ق.م.م:** قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ با اصلاحات بعدی آن
- ۲- **ق.م.ا:** قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۴۰۰/۳/۲ و قانون آزمایشی مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۰۲/۱۷
- ۳- **سازمان:** سازمان امور مالیاتی کشور
- ۴- **هیأت حل اختلاف مالیاتی:** هیأت سه نفره حل اختلاف مالیاتی که مطابق قانون مالیات‌های مستقیم برای رسیدگی به اختلافات بین سازمان امور مالیاتی کشور و مؤدی تشکیل می‌شود.
- ۵- **مرکز دادرسی:** مرکز دادرسی مالیاتی که در اجرای تبصره (۸) ماده ۲۴۴ ق.م.م تشکیل شده و وظیفه مدیریت و نظارت راهبردی مدیریت‌های دادرسی در سطح کشور را برعهده دارد.
- ۶- **رئیس مرکز دادرسی:** بالاترین مقام مرکز دادرسی مالیاتی است که در اجرای تبصره (۸) ماده ۲۴۴ ق.م.م اختیارات و تعهدات مرتبط با انجام وظایف مرکز دادرسی مالیاتی را به موجب قانون عهده‌دار بوده و با پیشنهاد رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور و حکم وزیر امور اقتصادی و دارایی منصوب می‌گردد.
- ۷- **مدیریت دادرسی:** واحدهای دادرسی که در اجرای مقررات تبصره (۸) ماده ۲۴۴ ق.م.م متناظر هر اداره کل امور مالیاتی، مستقل از ساختار اداره کل برای مدیریت و پیگیری امور مربوط به برگزاری هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی و نظارت بر عملکرد نمایندگان هیأت‌های مذکور؛ بجز در مواردی که براساس قوانین، مرجع دیگری پیش‌بینی شده است، تشکیل می‌شود. ساختار مدیریت دادرسی براساس پیوست یک این دستورالعمل بوده و جزء لاینفک آن است.
- ۸- **مدیر دادرسی:** عضوی از مدیریت دادرسی است که از سوی رئیس مرکز دادرسی مالیاتی منصوب می‌شود و اختیارات و تعهدات مرتبط با انجام وظایف مدیریت دادرسی مالیاتی در اجرای مقررات تبصره (۸) ماده ۲۴۴ ق.م.م به شرح این دستورالعمل از سوی رئیس مرکز دادرسی مالیاتی به او تفویض می‌گردد.
- ۹- **نماینده:** هر یک از سه عضو هیأت حل اختلاف مالیاتی که وفق مقررات بندهای (۱) الی (۳) ماده ۲۴۴ ق.م.م توسط مراجع ذیربط تعیین شده‌اند.
- ۱۰- **مؤدی:** کلیه اشخاصی که بر مبنای قوانین مالیاتی (اعم از ق.م.م، ق.م.ا، قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان) یا سایر قوانین (اعم از قانون بودجه، قانون برنامه پنج ساله پیشرفت کشور و...) از آن‌ها مالیات، عوارض، جرائم یا حقوق و دیون دولتی مطالبه می‌شود یا بر اثر خودداری از تکالیف قانونی مشمول جرائم مالیاتی شناخته شده باشند یا مکلف به پرداخت مالیات و عوارض دیگران هستند یا صرفاً از بابت عملیات اجرایی پرداخت مالیات و عوارض دیگری را تعهد یا ضمانت کرده باشند.
- ۱۱- **ابلاغ:** ابلاغ اوراق مالیاتی وفق مقررات فصل هشتم باب چهارم ق.م.م و دستورالعمل ابلاغ الکترونیکی اوراق مالیاتی

۱۲- **سامانه دادرسی مالیاتی:** سامانه یکپارچه در اجرای مقررات موضوع تبصره (۵) ماده ۲۴۴ ق.م.م که امکان اجرای الزامات قانونی ماده مذکور را در فرآیند دادرسی مالیاتی فراهم می‌نماید.

۱۳- **کارشناس مجری قرار:** مأموری است که بنابر احکام صادره از سوی رئیس مرکز دادرسی مالیاتی یا مدیر دادرسی براساس تفویض اختیار صورت گرفته، وظیفه دارد تا مواردی را که هیأت حل اختلاف مالیاتی در قرار صادره مشخص نموده اجرا نماید و ظرف مهلت مقرر به هیأت صادرکننده قرار ارجاع دهد. همچنین هیأتها می‌توانند برای اجرای قرار از خدمات مراجع قانونی نیز استفاده نمایند.

۱۴- **دبیر هیأت:** اشخاصی که بنابر احکام صادره از سوی رئیس مرکز دادرسی مالیاتی یا مدیر دادرسی بر اساس تفویض اختیار صورت گرفته، وظیفه دارد انجام امور مربوطه به تشریفات و ترتیبات تشکیل جلسات هیأت حل اختلاف مالیاتی، ثبت لوایح طبق دستور هیأت حل اختلاف مالیاتی یا مدیر دادرسی مربوطه، ثبت آراء در سامانه‌های مربوطه و اخذ امضا بابت آراء صادره را برعهده دارد.

۱۵- **دبیرخانه هیأت‌های حل اختلاف:** واحدی تحت نظر مدیر دادرسی می‌باشد که وظایف مرتبط با دادرسی نظیر هماهنگی جهت برگزاری جلسات هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی، تعیین نوبت، دریافت لوایح، ایجاد دسترسی نمایندگان هیأت به پرونده‌های مالیاتی مورد رسیدگی و بطور کلی امور داخلی مربوط به هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی را عهده دار است.

فصل دوم: کلیات

ماده ۲- دستورالعمل دادرسی مالیاتی، مجموعه اصول و مقرراتی است که در مقام رسیدگی به کلیه اختلافات مالیاتی و کلیه دعاوی مرتبط با مالیات‌های مستقیم، مالیات و عوارض ارزش افزوده، سایر مالیات‌ها و عوارض و دیونی که سازمان مطابق ق.م.م، ق.م.ا و سایر قوانین موضوعه مکلف به تعیین یا مطالبه یا وصول آن گردیده، در چارچوب قوانین و مقررات، به کار می‌رود.

ماده ۳- هیأت حل اختلاف مالیاتی نمی‌تواند به دعاوی و اختلافات رسیدگی کند مگر اینکه مؤدی یا اداره مالیاتی یا وکیل یا نماینده قانونی آن‌ها رسیدگی به دعاوی و اختلافات را برابر قانون درخواست نموده باشند یا به موجب مقررات در حکم معترض تلقی شده باشد.

ماده ۴- آراء هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی قطعی است مگر در مواردی که به موجب قوانین قابل تجدیدنظر باشند.

ماده ۵- در رسیدگی هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی مواردی که در این دستورالعمل پیش‌بینی نگردیده یا در ق.م.م، ق.م.ا، قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان و سایر قوانین و مقررات احکامی برای آن تعیین نگردیده، تابع قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب خواهد بود.

فصل سوم: مدیریت و تشکیلات هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی

نحوه انتصاب مدیران دادرسی و وظایف آنها

ماده ۶- مدیران دادرسی از بین مأموران مالیاتی که حداقل دارای ۱۰ سال سابقه و دارای مدرک تحصیلی کارشناسی یا بالاتر باشد با حکم رئیس مرکز دادرسی منصوب می‌شوند.

ماده ۷- وظایف مدیران دادرسی به شرح زیر است:

۱. نظارت بر روند برگزاری هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی منطبق با مفاد قوانین و مقررات؛
۲. تعیین وقت رسیدگی پرونده‌ها در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی؛
۳. ابلاغ مقررات، سیاست‌ها، رویه‌ها و قواعد ابلاغی توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی یا مرکز دادرسی ناظر بر مدیریت هیئت‌ها حسب مورد؛
۴. فراهم نمودن ساختارهای اداری لازم برای تشکیل هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی در موعد مقرر؛
۵. انجام اقدامات اداری با مراجع مذکور در بندهای (۲) و (۳) ماده ۲۴۴ ق.م.م.ج جهت معرفی و حضور نمایندگان آن مراجع منطبق با مقررات ماده مذکور؛
۶. نظارت بر حضور به موقع نمایندگان جهت برگزاری جلسات هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی در زمان تعیین شده وفق مقررات؛
۷. نظارت بر حسن اجرای قوانین مربوط توسط سایر کارکنان مدیریت دادرسی و حسب مورد گزارش موارد تخلف به مرکز دادرسی؛
۸. فراهم سازی بسترهای مناسب اداری برای صدور آرای هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی؛
۹. انجام اقدامات اداری برای صدور احکام نمایندگان هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی توسط مرکز دادرسی؛
۱۰. نظارت بر روند اداری دریافت اعتراض مؤدی در مدیریت دادرسی؛
۱۱. استخراج و ارائه گزارش‌های مورد درخواست مرکز دادرسی؛
۱۲. ارتباط با ادارات کل مالیاتی و انجام اقدامات اداری لازم در راستای دریافت و ارسال پرونده‌های مالیاتی مطروحه در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی، آرای صادره توسط هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی و قرارهای کارشناسی صادره؛
۱۳. ارسال اسامی و مدت عدم حضور نمایندگان هیأت در رعایت ماده (۸) این دستورالعمل به مرکز دادرسی؛

۱۴. انجام استعلام‌های موردنظر هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی از اشخاص ثالث و پیگیری و ارجاع استعلام‌های موردنیاز مدیران دادرسی سراسر کشور از ادارات مالیاتی اداره کل متبوع؛

۱۵. نظارت بر کار دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی؛

۱۶. انتخاب مجری/مجریان قرار و صدور احکام مرتبط.

نحوه معرفی، انتخاب و انتصاب نمایندگان هیأت

ماده ۸- نمایندگان بند (۱) ماده ۲۴۴ ق.م.م. و وفق مقررات آیین‌نامه ماده ۲۱۹ ق.م.م. و نمایندگان بندهای (۲) و (۳) نیز وفق مقررات ماده ۲۴۴ ق.م.م. با حکم رئیس مرکز دادرسی منصوب می‌شوند. مدت اعتبار احکام نمایندگان موضوع بند (۲) ماده (۲۴۴) قانون مالیات‌های مستقیم، مطابق بازه زمانی اعلامی از طرف دادگستری کل استان‌ها در برگه ابلاغیه است. در مواردی که مدت زمان از طرف دادگستری کل استان اعلام نشده باشد، طبق ماده (۶) دستورالعمل جامع امور نمایندگان قوه قضائیه و نظارت بر مراجع شبه قضایی، مدت اعتبار حکم نماینده مزبور، حداکثر ۲ سال در نظر گرفته می‌شود. مدت اعتبار احکام نمایندگان بند ۱ ماده ۲۴۴ ق.م.م. ۴ سال و مدت اعتبار احکام نمایندگان بند ۳ ماده مذکور نیز بنابر حکم ق.م.م. ۳ سال است.

تبصره ۱- در احکام نمایندگان هیأت، محل خدمت در هر مدیریت دادرسی، مدت انتصاب و انتصاب در سمت نماینده بندهای (۱)، (۲) یا (۳) حسب مورد درج می‌گردد. ابلاغ نسخه‌ای از حکم به نمایندگان ظرف هفت روز از صدور حکم الزامی است. در هر صورت می‌بایست پس از گذشت مهلت مذکور، نسخه‌ای از حکم صادره طی مدت یک ماه به مرجع معرفی کننده نماینده ارسال گردد.

تبصره ۲- نمایندگان بند ۳ ماده ۲۴۴ ق.م.م. به استناد ماده مذکور شامل اشخاص معرفی شده از اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، اتاق تعاون ایران، جامعه حسابداران رسمی ایران، جامعه مشاوران رسمی مالیاتی ایران، مجامع حرفه‌ای، اتاق اصناف ایران، شورای اسلامی شهر، کانون وکلا، مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده بوده که برای مدت سه سال منصوب می‌شوند. چنانچه مراجع مذکور دارای نمایندگی، شعبه، دفتر استانی یا منطقه‌ای و... در سطح کشور باشند، نمایندگان بند ۳ معرفی شده از سوی زیرمجموعه‌های نهاد‌های مذکور نیز می‌بایست از طریق مرجع مورد اشاره معرفی گردند. بر این اساس نمایندگان معرفی شده از سوی اتاق‌های استانی نیز می‌بایست از طریق اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران یا اتاق اصناف ایران حسب مورد معرفی گردند.

تبصره ۳- مؤدی همزمان با اعتراض به برگ تشخیص یا مطالبه مالیات یکی از مراجع مندرج در بند ۳ ماده ۲۴۴ ق.م.م. را به عنوان نماینده خود جهت شرکت در جلسات هیأت حل اختلاف مالیاتی معرفی می‌نماید. در انتخاب نماینده بند ۳ ماده ۲۴۴ ق.م.م. مؤدی از فهرست مجامع حرفه‌ای می‌تواند نمایندگان مجامع حرفه‌ای که در آن استان معرفی شده‌اند را انتخاب نماید و در صورت عدم معرفی نماینده بند ۳ از سوی مرجع مورد اشاره در آن استان، نماینده مذکور از سایر مراجع که نماینده بند ۳ ماده ۲۴۴ ق.م.م. خود را معرفی نموده‌اند، انتخاب گردد.

تبصره ۴- چنانچه نمایندگان موضوع بندهای (۲) و (۳) ماده ۲۴۴ ق.م.م.بیش از سه جلسه متوالی یا چهار جلسه متناوب در یک سال از حضور در جلسات هیأت حل اختلاف مالیاتی خودداری نمایند، حکم آن‌ها لغو می‌شود. در این صورت، مدیر دادرسی موظف است اسامی و مدت عدم حضور نمایندگان را به مرکز دادرسی اعلام نماید.

تبصره ۵- در صورت اعلام اسامی و مدت عدم حضور نمایندگان از سوی مدیر دادرسی، مرکز دادرسی ظرف مدت سی روز از تاریخ اعلام اسامی، موضوع را در کمیته‌ای متشکل از رئیس مرکز دادرسی مالیاتی یا یکی از معاونین مرکز دادرسی مالیاتی، نماینده دادستانی انتظامی مالیاتی معرفی شده از سوی دادستان انتظامی مالیاتی به مرکز دادرسی و نماینده‌ای که از سوی مرجع معرفی نماینده مذکور اعلام می‌گردد، مورد بررسی قرار داده و در صورت احراز غیبت توسط اکثریت، حکم صادره توسط رئیس مرکز لغو می‌گردد.

تبصره ۶- رئیس مرکز دادرسی مکلف است همزمان با لغو حکم نماینده مذکور، رونوشت ابلاغیه مربوط را جهت اجرای مقررات تبصره (۷) ماده ۲۴۴ ق.م.م. برای دادگستری استان یا مرجع مربوط ارسال و موضوع را جهت معرفی نماینده جدید پیگیری نمایند. بدین منظور سامانه دادرسی باید به گونه‌ای طراحی شود که میزان غیبت نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی را گزارش دهد.

تبصره ۷- تمدید احکام نمایندگان بندهای ۲ و ۳ پس از انقضای مهلت از سوی مرکز دادرسی با معرفی مجدد مراجع ذیربط قانونی بلامانع است.

تبصره ۸- عضویت همزمان افراد در فهرست نمایندگان بندهای (۲) و (۳) ماده ۲۴۴ ق.م.م. ممنوع است.

تبصره ۹- نمایندگان بندهای ۲ و ۳ هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی نمی‌توانند همزمان به عنوان نماینده قانونی یا وکیل همان مؤدی در جلسات هیأت حل اختلاف مالیاتی شرکت نمایند.

تبصره ۱۰- در رعایت اصل استقلال اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی، نماینده بند ۳ معرفی شده از مراجع ذیربط نمی‌تواند برای رسیدگی به پرونده مالیاتی همان مرجع انتخاب گردد. در اینگونه موارد نماینده بند ۳ می‌تواند از سایر مراجع بر اساس انتخاب مؤدی یا از مرجع مرتبط با فعالیت یا موضوع مالیات مورد رسیدگی، وفق مقررات بند ۳ ماده ۲۴۴ ق.م.م. انتخاب گردد.

تبصره ۱۱- نمایندگان بند ۳ صرفاً می‌توانند از سوی یکی از مراجع مشخص شده در بند ۳ ماده ۲۴۴ ق.م.م. معرفی گردند. در صورت معرفی نماینده بند ۳ از سوی چند مرجع، اولین مرجعی که وی را به عنوان نماینده بند ۳ ماده ۲۴۴ ق.م.م. معرفی نموده باشد ملاک عمل مرکز دادرسی مالیاتی بوده و سایر درخواست‌ها بلااثر خواهد بود.

تبصره ۱۲- نمایندگان بندهای ۲ و ۳ ماده ۲۴۴ ق.م.م. پس از صدور حکم از سوی مرکز دادرسی مالیاتی امکان برکناری ندارند مگر در صورت رخداد شرایط مقرر در تبصره ۷ ماده ۲۴۴ ق.م.م. و مواردی که تخلف نماینده از سوی مراجع ذیصلاح قانونی احراز گردیده و از سوی دادستان انتظامی مالیاتی کتباً به مرکز دادرسی مالیاتی اعلام گردد.

استقلال هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی

ماده ۹- هیأت حل اختلاف مالیاتی در جمع‌آوری شواهد و دریافت و بررسی مدارک و مستندات، اظهارنظر یا صدور رأی مستقل بوده و آرای آن صرفاً توسط مراجع تعیین‌شده در قانون قابل تجدیدنظرخواهی است. بنابراین دخالت سایر مراجع در هر یک از مراحل رسیدگی و صدور رأی، فاقد وجاهت قانونی است.

تبصره- در جهت صیانت از استقلال هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی، ارزیابی عملکرد، پرداخت حقوق و مزایا و تعیین حق الزحمه و پاداش نمایندگان هیأت، کنترل ورود و خروج نمایندگان و کارکنان مرکز دادرسی، برعهده مرکز دادرسی است. بدین منظور باید احکام کارکنان و احکام نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی از سوی مرکز دادرسی صادر گردد و امور کارگزینی و اداری نمایندگان و کارکنان با مرکز دادرسی است.

ماده ۱۰- ساعات و ایام برگزاری و اسامی نمایندگان حائز شرایط جهت تشکیل جلسات هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی از سوی مرکز دادرسی مالیاتی تعیین می‌گردد. بدین منظور مدیر دادرسی مربوطه براساس تفویض اختیار صورت گرفته و با استفاده از سامانه دادرسی مکلف است براساس تعداد پرونده‌های مطروحه و سطح اهمیت آن‌ها و سایر شاخص‌های ابلاغی از سوی مرکز دادرسی نسبت به تعیین وقت و نمایندگان حائز شرایط اقدام نماید.

فصل چهارم: ترتیبات ثبت اعتراض و دعوت به جلسه هیأت

ماده ۱۱- در موارد زیر به طور جداگانه یا توأمان، اعتراض مؤدی یا ادارات مالیاتی که حسب مورد در موعد مقرر تسلیم شده باشد، قابل طرح در هیأت بوده و طبق ترتیبات این دستورالعمل مورد رسیدگی قرار می‌گیرد:

۱. اعتراض مؤدی به برگ تشخیص یا مطالبه مالیات یا برگ اعلام نتیجه یا برگ مطالبه/استرداد مالیات و عوارض؛
۲. اعتراض مؤدی به برگ مطالبه یا تشخیص جرائم؛
۳. اعتراض مؤدی یا اشخاص ثالث ذینفع به عملیات اجرایی بابت وصول و اجرا؛
۴. اعتراض به مالیات‌های قطعی شده سامانه‌ای یا فرآیند قطعیت مالیات و جرائم و حقوق و عوارض دولتی؛
۵. اعتراض مؤدی یا اداره مالیاتی به رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۴ ق.م. و رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۱۶ ق.م. که در مقام هیأت حل اختلاف بدوی صادر می‌گردد؛
۶. درخواست اصلاح اشتباه محاسباتی در آرای صادره هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی؛
۷. اعتراض مؤدی به مطالبه سایر مالیات‌ها و عوارض موضوع فصل نهم ق.م. مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ که تاریخ تعلق آن‌ها پیش از ۱۴۰۰/۱۰/۱۰ باشد؛

۸. درخواست اداره مالیاتی برای صدور قرار تأمین؛

۹. درخواست مؤدی بابت جرائم مفاد تبصره ماده ۳۷ ق.م.ا؛

۱۰. رسیدگی مجدد به آرای نقض شده توسط دیوان عدالت اداری یا شورای عالی مالیاتی؛

۱۱. اعتراض مؤدی به میزان فروش اعلام شده توسط سازمان در اجرای ماده ۸ قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان؛

۱۲. اعلام موارد تخلف مؤدی به هیأت حل اختلاف مالیاتی در اجرای ماده ۹ قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان.

نحوه ثبت اعتراض توسط مؤدی

ماده ۱۲- مؤدی می‌تواند اعتراض خود را کتباً و در قبال اخذ رسید به اداره امور مالیاتی تسلیم یا از طریق پست سفارشی به اداره امور مالیاتی ارسال یا نسبت به ثبت اعتراض در سامانه الکترونیک اقدام نماید. در صورتی که مؤدی اعتراض خود را پست کند، تاریخ تسلیم اعتراض به پست، در حکم تاریخ تسلیم اعتراض به مرجع مالیاتی ذی‌ربط است.

تبصره ۱- اداره مالیاتی ذیصلاح برای دریافت اعتراض مؤدی همان اداره مالیاتی خدمات مؤدیان است.

تبصره ۲- اداره مالیاتی ذیصلاح برای دریافت اعتراض مؤدی به عملیات اجرایی پس از صدور برگ اجرایی، اداره وصول و اجرای مربوطه است.

تبصره ۳- اداره امور مالیاتی مکلف است اعتراض مؤدی را ثبت و رسید ارائه نماید.

تبصره ۴- هرگاه اعتراض مؤدی توسط وکیل یا نماینده قانونی او یا ولی یا وارث یا وصی و یا قیم به عمل آید، ارائه تصویر مدارکی که اثبات‌کننده سمت یا نسبت وی با مؤدی باشد به پیوست آن الزامی است.

تبصره ۵- به استناد ماده ۹۷ ق.م.م هرگاه مؤدی از ارائه اظهارنامه مالیاتی در مهلت قانونی و مطابق با مقررات خودداری کند، سازمان امور مالیاتی با رعایت مفاد آیین نامه اجرایی موضوع ماده ۲۱۹ ق.م.م نسبت به تهیه اظهارنامه مالیاتی برآوردی براساس فعالیت و اطلاعات اقتصادی کسب شده مؤدیان از طرح جامع مالیاتی و مطالبه مالیات متعلق به موجب برگ تشخیص مالیات اقدام می‌کند. در صورت اعتراض مؤدی چنانچه ظرف مدت سی روز از تاریخ ابلاغ برگ تشخیص مالیات، نسبت به ارائه اظهارنامه مالیاتی مطابق مقررات مربوط اقدام کند، اعتراض مؤدی طبق مقررات این قانون مورد رسیدگی قرار می‌گیرد، این حکم مانع از تعلق جریمه‌ها و اعمال مجازات‌های عدم تسلیم اظهارنامه مالیاتی در موعد مقرر قانونی نیست.

تبصره ۶- چنانچه برگ تشخیص مالیات ناشی از اظهارنامه برآوردی تولیدی حسب مقررات تبصره (۱) و قسمت اخیر تبصره (۲) ماده ۲۰۳ و ۲۰۸ ق.م.م ابلاغ قانونی شده، با ملحوظ نظر داشتن مفاد تبصره ماده ۲۳۹ ق.م.م، چنانچه مؤدی به شرح مقررات ماده مذکور اقدام ننموده باشد، با عنایت به قسمت اخیر ماده ۹۷ قانون مذکور و در اجرای قسمت اخیر تبصره ماده ۲۳۹ ق.م.م، در حکم معترض

به برگ تشخیص شناخته شده و پرونده امر فارغ از تسلیم یا عدم تسلیم اظهارنامه مالیاتی قابل رسیدگی در اجرای ماده ۲۳۸ ق.م.و مراجع حل اختلاف مالیاتی خواهد بود.

تبصره ۷- چنانچه برگ تشخیص مالیات ناشی از اظهارنامه برآوردی تولیدی حسب مقررات به مؤدی ابلاغ و وی نسبت به آن معترض باشد، مؤدی می‌بایست ظرف مدت سی روز از تاریخ ابلاغ برگ تشخیص مالیات، نسبت به ارائه اظهارنامه مالیاتی مطابق مقررات اقدام نماید تا اعتراض وی در اجرای مقررات ماده (۲۳۸) قانون مورد اشاره مجدداً رسیدگی و یا حسب مقررات فصل سوم باب پنجم قانون مالیات‌های مستقیم قابل طرح در مراجع دادرسی مالیاتی باشد.

تبصره ۸- در مواردی که در برگ تشخیص مالیات صادره، نحوه تعیین مالیات از طریق تولید اظهارنامه برآوردی در اجرای مقررات ماده (۹۷) قانون مالیات‌های مستقیم صراحتاً قید نشده باشد و یا در موارد اعتراض سیستمی با تأیید معاونت فناوری‌های مالیاتی سازمان امور مالیاتی، امکان تسلیم اظهارنامه مالیاتی فراهم نشده باشد، فارغ از تسلیم یا عدم تسلیم اظهارنامه مالیاتی در موعد مقرر، اعتراض مؤدی برابر قانون رسیدگی خواهد شد.

تبصره ۹- با توجه به اینکه مؤدیان بابت فعالیت‌های خود ملزم به تسلیم اظهارنامه مالیاتی می‌باشند، لذا در مواردی که مؤدی غیرفعال باشد، رسیدگی به اعتراض وی از حیث غیرفعال بودن، مشروط به تسلیم اظهارنامه مالیاتی نیست و ادعای مؤدی توسط هیأت حل اختلاف مالیاتی مورد بررسی قرار می‌گیرد. چنانچه بررسی هیأت حل اختلاف مالیاتی که رأساً یا از طریق قرار کارشناسی صادره انجام می‌شود، خلاف ادعای مؤدی را اثبات نماید، هیأت مذکور عدم طرح موضوع در هیأت حل اختلاف مالیاتی را صادر می‌نماید.

ماده ۱۳- در مواردی که اعتراض مؤدی از طریق اداره مالیاتی در سامانه به ثبت می‌رسد، اعتراض باید توسط یکی از اشخاص ذیل تسلیم اداره مالیاتی گردد:

۱. در خصوص اشخاص حقیقی:

- شخص مؤدی یا؛
- وکیل مؤدی با ارائه وکالت‌نامه رسمی که طرح اعتراض در وکالت‌نامه تصریح شده باشد یا؛
- ولی مؤدی با تسلیم تصویر مدارکی که اثبات‌کننده نسبت وی باشد یا؛
- در مورد متوفیان وراث قانونی ایشان منفرداً یا مجتمعاً با ارائه گواهی انحصار وراثت یا؛
- قیم مؤدی با ارائه مدارک و مستندات اثبات‌کننده قیمومیت یا؛
- نماینده قانونی معرفی شده از اداره کل تصفیه و امور ورشکستگی قوه قضاییه در خصوص اشخاص ورشکسته

۲. در مورد اشخاص حقوقی:

- صاحبان امضای مجاز بر مبنای تصاویر تصدیق شده از آخرین آگهی روزنامه رسمی، اساسنامه شرکت، صورت جلسه مجمع عمومی یا سایر مستندات دال بر صلاحیت اعتراض در مراجع اختصاصی اداری باشد یا؛

- وکیل مؤدی با ارائه وکالتنامه رسمی از شخص حقوقی که طرح اعتراض در وکالتنامه تصریح شده باشد یا؛

- نماینده قانونی معرفی شده از اداره کل تصفیه و امور ورشکستگی قوه قضاییه در خصوص اشخاص ورشکسته

و با رعایت شرایط مندرج در ماده ۱۲ این دستورالعمل به اداره مالیاتی یا دبیرخانه مدیریت دادرسی در مهلت مقرر تسلیم شود.

ماده ۱۴- لایحه تسلیمی باید به زبان فارسی تحریر گردد و در سامانه‌های مشخص شده جهت ثبت اعتراض توسط سازمان امور مالیاتی کشور، ثبت گردد و حاوی نکات زیر باشد:

۱- نام مؤدی؛

۲- شماره پرونده مالیاتی؛

۳- شماره اداره مالیاتی؛

۴- شماره اقتصادی یا شماره ملی یا کد اتباع غیرایرانی؛

۵- نشانی قانونی؛

۶- عنوان شغلی؛

۷- درج مشخصات اداره مالیاتی که اعتراض نموده است در صورت اعتراض اداره مالیاتی؛

۸- موضوع اعتراض؛

۹- تعیین خواسته از هیأت حل اختلاف مالیاتی (مؤدی یا اداره مالیاتی باید درخواست خود از هیأت حل اختلاف مالیاتی را به صورت واضح و روشن درج نماید.)؛

۱۰- ذکر ادله و وسایلی که معترض برای اثبات ادعای خود دارد، از اسناد و مدارک و اطلاع مطلعین و غیره، ادله مثبت به ترتیب و واضح نوشته شود؛

۱۱- امضای معترض و در صورت عجز از امضاء، اثر انگشت او (به صورت فیزیکی یا الکترونیک).

تبصره ۱- چنانچه بندهای ۱ و ۴ و ۸ و ۹ موارد فوق در لایحه تسلیمی درج نگردد، به منزله اعتراض مؤدی وفق مقررات قانونی تلقی نمی‌شود. سامانه دادرسی مالیاتی باید به گونه ای طراحی گردد که از تسلیم اعتراض بدون درج موارد مندرج در ردیف‌های مورد اشاره

جلوگیری گردد. نقص در خصوص سایر بندهای لایحه تسلیمی، در هیأت حل اختلاف مالیاتی مورد بررسی قرار گرفته و نسبت بدان تصمیم‌گیری می‌شود.

تبصره ۲- در صورتی که دادخواست توسط وکیل تقدیم شود مشخصات وکیل نیز باید درج گردد و باید تصویری از وکالت‌نامه وی نیز اخذ گردد. مشخصات وکیل شامل مشخصات هویتی و شماره و کالت‌نامه مربوطه است.

تبصره ۳- در صورتی که نماینده مؤدی، عنوان قیم یا متولی یا وصی یا مدیریت شرکت و امثال آن را داشته باشد در لایحه تسلیمی باید تصریح شود.

تبصره ۴- در صورتی که بابت اعتراض اقدام به تسلیم لایحه کتبی شود و همزمان اقدام به درج دلایل اعتراض در سامانه مالیاتی گردد، چنانچه تسلیم لایحه کتبی در مهلت قانونی اعتراض صورت پذیرد، سامانه دادرسی و اطلاعات مندرج در آن ملاک عمل هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی در رسیدگی به اعتراض خواهد بود. در خصوص قسمت اخیر، مؤدی یا اداره مالیاتی می‌تواند صرفاً در راستای آنچه در سامانه مالیاتی به ثبت رسانده، نسبت به موارد اعتراض، لایحه تکمیلی به هیأت ارائه نماید.

تبصره ۵- در صورتی که اعتراض به صورت دستی یا پستی واصل گردد، اداره مالیاتی مربوطه مکلف است تا موارد فوق را در سامانه درج نماید.

تبصره ۶- معاونت فناوری اطلاعات سازمان امور مالیاتی مکلف است اطلاعات مندرج در این ماده را در هنگام ثبت اعتراض در سامانه به گونه ای فراخوانی کند تا نیازی به درج اطلاعات به صورت دستی در سامانه نباشد.

نحوه تسلیم مدارک و مستندات توسط مؤدی

ماده ۱۵- مؤدی باید رونوشت یا تصویر خوانای مدارک خود را به پیوست اعتراض حداکثر تا روز تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی تسلیم هیأت نماید. تسلیم مدارک به هیأت حل اختلاف مالیاتی با پاراف یکی از اعضای هیأت امکان‌پذیر خواهد بود. تسلیم مدارک در صورتی که امکان قانونی ارسال الکترونیک فراهم باشد، در حکم تسلیم مدارک است.

ماده ۱۶- برابری رونوشت یا تصویر اسناد و مدارک تسلیمی مؤدی با اصل آن، حسب تشخیص ضرورت آن از سوی اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی، توسط مراجع ذیصلاح قضایی یا دفاتر اسناد رسمی یا توسط یکی از نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی گواهی می‌شود. چنانچه رونوشت یا تصویر سند در خارج از کشور تهیه شده باشد، برابری آن با اصل مدارک باید در سفارتخانه یا کنسولگری‌های جمهوری اسلامی ایران در آن کشور گواهی شده باشد و چنانچه اسناد مذکور به زبان فارسی نباشد، پس از ترجمه آن‌ها توسط مترجم رسمی دادگستری و تأیید سفارتخانه یا کنسولگری‌های جمهوری اسلامی ایران در آن کشور تسلیم هیأت حل اختلاف مالیاتی شود. مدارک ارسالی به سایر زبان‌ها که بدون رعایت مفاد این ماده ارائه شود در هیأت‌های حل اختلاف ترتیب اثر داده نخواهد شد.

نحوه ثبت اعتراض یا طرح پرونده توسط اداره مالیاتی

ماده ۱۷- در مواردی که اداره امور مالیاتی ذی ربط در اعتراض به رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۴ ق.م.م یا به منظور درخواست صدور قرار تأمین برای مؤدی یا جهت اعلام تخلفات مؤدی در اجرای ماده (۹) قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان یا به منظور اصلاح اشتباه محاسباتی در رعایت ماده ۲۴۹ ق.م.م، تقاضای طرح پرونده در هیأت حل اختلاف مالیاتی را دارد، مراتب باید ضمن ارائه مستندات مربوطه توسط رئیس اداره امور مالیاتی از طریق سامانه دادرسی یا از طریق اعلام کتبی و ثبت در سامانه دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی اعلام گردد.

تبصره - اداره امور مالیاتی ذی ربط همان اداره مالیاتی خدمات مودیان است. در مواردی که اداره مالیاتی صادرکننده برگ تشخیص متفاوت از اداره مالیاتی خدمات مودیان است، موضوع باید توسط رئیس اداره مالیاتی خدمات مودیان به اداره مالیاتی صادرکننده برگ تشخیص اعلام گردد. در صورت حذف اداره مالیاتی صادرکننده برگ تشخیص موضوع باید به اداره کل امور مالیاتی مربوطه اعلام گردد تا در صورت اعتراض اداره کل امور مالیاتی، اعتراض از طریق اداره امور مالیاتی خدمات مودیان با رعایت مقررات فوق اعلام گردد.

تعیین زمان تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی و ابلاغ آن

ماده ۱۸- سامانه دادرسی باید به گونه ای طراحی و اجرا گردد که بلافاصله پس از دریافت اعتراض مؤدی یا اداره امور مالیاتی نسبت به تعیین وقت و صدور برگ دعوت به جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی که متضمن زمان (ساعت و روز) و مکان تشکیل هیأت حل اختلاف مالیاتی و موضوع مورد بررسی و سال مورد رسیدگی است به صورت سامانه‌ای اقدام گردد. برگ مذکور باید به صورت الکترونیک از طریق سامانه‌های مالیاتی وفق مقررات مرتبط ابلاغ گردد یا نسخه‌ای از آن باید به اداره امور مالیاتی ذی ربط ارسال گردد تا اداره مالیاتی ظرف مدتی که کمتر از ده روز از تاریخ تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی نباشد، برگ دعوت به هیأت را به مؤدی ابلاغ نماید. چنانچه فاصله زمانی مذکور کمتر از ده روز باشد، تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی فاقد وجاهت قانونی خواهد بود و رأی صادره در حکم صورت جلسه است، مگر آنکه عدم رعایت این فاصله زمانی به درخواست کتبی مؤدی (در خصوص اشخاص حقوقی با امضاء صاحبان مجاز اسناد تعهدآور وفق مستندات مذکور در جزء ۱ بند ۲ ماده ۱۳ این دستورالعمل) جهت تسریع در برگزاری هیأت حل اختلاف مالیاتی و با موافقت مدیر دادرسی مربوطه باشد.

تبصره ۱- روز ابلاغ و روز تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی جزء مهلت ده روزه نیست.

تبصره ۲- چنانچه دو پرونده مربوط به یک مؤدی همزمان در هیأت حل اختلاف مالیاتی مطرح باشد، طرح پرونده در یک هیأت حل اختلاف مالیاتی با درخواست مؤدی و موافقت مدیر دادرسی با رعایت مقررات تبصره ۳ این ماده بلامانع است.

تبصره ۳- هیأت حل اختلاف مالیاتی نمی‌تواند همزمان بابت پرونده‌های مطروحه یک مؤدی در مقام هیأت‌های متفاوت حل اختلاف مالیاتی اظهارنظر نماید. این امر مانع از رسیدگی به پرونده‌های مؤدیان متفاوت نخواهد بود.

تبصره ۴- تصمیم‌گیری در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی بدون رعایت مفاد این ماده، در حکم رأی محسوب نگردیده و صورت جلسه تلقی می‌شود و باید به استناد آن صورت جلسه، بلافاصله از مؤدی برای حضور در هیأت حل اختلاف مالیاتی مجدداً دعوت به عمل آید. این امر مانع از رسیدگی مجدد طبق مقررات در همان هیأت حل اختلاف مالیاتی نخواهد بود و مفاد صورت جلسه در حکم اظهارنظر قبلی تلقی نمی‌گردد.

ماده ۱۹- در راستای اجرای مفاد ماده ۲۴۰ و ۲۴۶ ق.م.م. نسخه‌ای از برگ دعوت به هیأت حل اختلاف مالیاتی در سامانه دادرسی به صورت الکترونیک بارگذاری می‌گردد و این امر در حکم ابلاغ اوراق به اداره مالیاتی مربوطه در اجرای مقررات ماده ۲۴۰ ق.م.م. است. چنانچه به هر دلیلی امکان بارگزاری اوراق مذکور در سامانه دادرسی فراهم نگردد، برگ مذکور ظرف مدتی که کمتر از ده روز از تاریخ تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی نباشد، به اداره مالیاتی ذیصلاح تسلیم گردد یا در دبیرخانه اداره مالیاتی مربوطه به ثبت برسد. در هر صورت عدم حضور نماینده اداره مالیاتی در جلسه هیأت یا عدم اجرای فرآیند فوق، مانع از برگزاری جلسه هیأت و صدور رأی نخواهد بود و خللی بر اعتبار رأی صادره وارد نخواهد نمود.

نحوه تغییر زمان و تجدید وقت جلسات هیأت حل اختلاف مالیاتی

ماده ۲۰- تغییر زمان برگزاری هیأت حل اختلاف مالیاتی در شرایط زیر امکانپذیر است:

۱. در صورت اعلام تعطیلی غیرمترقبه رسمی از سوی مقامات ذیربط کشوری یا استانی یا
 ۲. در صورت عدم حضور احدی از نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی و عدم امکان جایگزینی وی یا
 ۳. عدم وصول پرونده قابل طرح در هیأت حل اختلاف مالیاتی ظرف مهلت مقرر در این دستورالعمل یا
 ۴. تعویق زمان جلسه هیأت بنا به درخواست کتبی مؤدی یا اداره مالیاتی قبل از تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی با ارائه مدارک و دلایل موجه و پس از موافقت مدیر دادرسی مربوطه یا
 ۵. در صورتی که یکی از نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی سابقه اظهارنظر قبلی یا اصدار رأی در خصوص آن پرونده مالیاتی داشته باشد و عدم امکان جایگزینی وی.
- هرگاه به علل فوق هیأت حل اختلاف در موعد مقرر تشکیل نگردد لازم است ظرف مدت ۵ روز کاری نسبت به تعیین وقت اقدام و وفق مقررات این دستورالعمل به مؤدی ابلاغ گردد.

اولویت در تعیین زمان تشکیل هیأت حل اختلاف مالیاتی

ماده ۲۱- در موارد زیر با تأیید مدیر دادرسی، هیأت حل اختلاف مالیاتی می‌تواند خارج از نوبت و با در نظر گرفتن اولویت زمانی و ظرفیت برگزاری هیأت تشکیل شود:

۱. درخواست کتبی و مدلل اداره مالیاتی مبنی بر تسریع در برگزاری هیأت حل اختلاف مالیاتی به جهت جلوگیری از تضییع حقوق دولت بر اساس شیوه نامه‌ای که بدین منظور از سوی رئیس مرکز دادرسی براساس آخرین سیاست‌های ابلاغی وزیر امور اقتصادی و دارایی در هر سال تعیین می‌شود یا

۲. درخواست کتبی و مدلل برای رسیدگی خارج از نوبت از سوی مؤدی یا

۳. مواردی که پرونده در اجرای ماده ۲۱۶ ق.م.م به هیأت حل اختلاف مالیاتی ارجاع شده یا

۴. مواردی که پرونده در اجرای ماده ۱۶۱ ق.م.م به هیأت حل اختلاف مالیاتی ارجاع شده است.

فصل پنجم: ترتیبات تشکیل هیأت حل اختلاف مالیاتی

نحوه تعیین نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی برای رسیدگی به پرونده مالیاتی

ماده ۲۲- در اجرای تبصره (۵) ماده ۲۴۴ ق.م.م اسامی تمامی نمایندگان موضوع بندهای (۱)، (۲) و (۳) به تفکیک شهرستان‌ها در سامانه متمرکز دادرسی مالیاتی درج و انتخاب آن‌ها برای هر پرونده در مواردی که در شهرستان موردنظر بیشتر از یک نفر حائز شرایط وجود داشته باشد به صورت تصادفی توسط سامانه انجام می‌شود و از طریق ابلاغ پیامکی به اطلاع نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی می‌رسد. در صورت عدم امکان ابلاغ تاریخ تشکیل جلسات به نمایندگان از طریق پیامک، موضوع باید کتباً ده روز قبل از تشکیل جلسه هیأت به نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی اعلام گردد. اعلام اسامی نمایندگان می‌تواند بصورت هفتگی یا ماهانه یا دوره‌های زمانی دیگر که کمتر از ده روز کاری قبل از تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی نباشد، انجام پذیرد.

تبصره ۱- نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی نباید سابقه هیچگونه اظهارنظر یا رأی حسب مورد در مقام یکی از مأموران مالیاتی یا عضو هیأت حل اختلاف مالیاتی در خصوص پرونده مذکور داشته باشند. صدور قرار کارشناسی توسط هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی، در حکم اظهارنظر محسوب نمی‌گردد.

تبصره ۲- در صورت بروز اختلال در سامانه و احراز اختلال از سوی مرکز دادرسی تا زمان رفع نقص سامانه دادرسی، مدیر دادرسی موظف است با در نظر گرفتن منبع مالیاتی و نوع فعالیت اقتصادی و رتبه نمایندگان، نسبت به تعیین نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی با رعایت قوانین مربوط اقدام نماید.

تبصره ۳- نمایندگان هیأت براساس رتبه‌بندی انجام شده حسب نوع هیأت حل اختلاف مالیاتی (هیأت حل اختلاف بدوی، تجدیدنظر، هم‌عرض و...)، ساعات آموزش گذرانده شده، ارزیابی دانش فنی، کیفیت آرای صادره قبلی (نقص رأی در مراجع قانونی)، امتیاز بازرسی میدانی، شاخص‌های کمی، نظم و انضباط اداری، ساعات حضور، رضایت مؤدیان و... به صورت تصادفی توسط سامانه دادرسی مالیاتی انتخاب می‌شوند. رتبه‌بندی نمایندگان و نحوه ارزیابی براساس شاخص‌های مورد اشاره توسط مرکز دادرسی مالیاتی سالانه اعلام و انجام می‌گردد.

شرایط رسمیت هیأت حل اختلاف مالیاتی

ماده ۲۳- جلسات هیأت‌های حل اختلاف با حضور هر سه نماینده رسمی است و عدم حضور هر یک از نمایندگان منتخب در جلسه یا ترک جلسه توسط احدی از نمایندگان یا استنکاف از اظهارنظر موجب می‌گردد تا جلسه از رسمیت خارج شود. در این صورت مراتب باید در صورت جلسه‌ای قید و به امضای سایر نماینده/نمایندگان حاضر برسد و پرونده جهت تعیین وقت مجدد عودت شود. استنکاف نمایندگان از حضور در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی بدون دلیل موجه و قانونی تخلف محسوب شده و با رعایت شرایط مقرر در تبصره ۷ ماده ۲۴۴ ق.م.م موجب لغو حکم نماینده و اعلام تخلف به دادستانی انتظامی مالیاتی می‌گردد.

ماده ۲۴- جلسات هیأت حل اختلاف مالیاتی می‌تواند با توجه به حجم کار و بنا به ضرورت خارج از وقت اداری تشکیل شود. همچنین تشکیل جلسه در روزهای تعطیل با موافقت کتبی مودی امکان پذیر است. پرونده‌های مندرج در بندهای ماده ۲۱ این دستورالعمل در اولویت طرح در خارج از وقت اداری و روزهای تعطیل هستند.

شرایط انتخاب مجریان قرار کارشناسی

ماده ۲۵- پس از صدور قرار کارشناسی مدیر دادرسی موظف است حداکثر ظرف مدت ده روز از تاریخ صدور قرار کارشناسی نسبت به تعیین مجری (مجریان) قرار کارشناسی و صدور حکم اداری اقدام و پرونده را جهت بررسی به آن‌ها ارجاع نماید. مجریان قرار کارشناسی نباید سابقه هیچگونه اظهارنظری در مقام یکی از مأموران مالیاتی یا به عنوان عضوی از هیأت حل اختلاف مالیاتی در خصوص پرونده مؤدی داشته باشند.

تبصره- صدور قرار در صورتی که در راستای رفع نقص پرونده مؤدی باشد و این موضوع در صدور قرار مورد تصریح قرار گرفته باشد، می‌تواند با نظر هیأت حل اختلاف مالیاتی به مأموران مالیاتی رسیدگی کننده قبلی یا مأمورانی که سابقه اظهارنظر قبلی دارند ارجاع گردد.

ارسال پرونده مؤدی به هیأت حل اختلاف مالیاتی

ماده ۲۶- اداره امور مالیاتی مکلف است حداقل ده روز کاری پیش از تشکیل جلسه پرونده مؤدی را در قبال اخذ رسید به دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی تسلیم نماید و همزمان نماینده اداره مالیاتی جهت شرکت در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی نیز معرفی نماید. دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی موظف است پرونده مؤدی را دریافت و بررسی‌های لازم را به منظور کامل بودن اوراق مالیاتی و صحت فرایند دعوت از مؤدی برای شرکت در جلسه هیأت را به عمل آورد و حداقل یک هفته قبل از تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی به نحو مقتضی زمینه دسترسی اعضای هیأت را برابر مقررات مربوط به مندرجات پرونده مورد اعتراض فراهم نماید.

تبصره ۱- هرگاه بررسی دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی نشان دهد که پرونده مالیاتی دارای نقص بوده و فرایند دعوت از مؤدی برای شرکت در هیأت حل اختلاف مالیاتی منطبق با مقررات طی نشده است، پرونده با تأیید مدیر دادرسی مربوطه بدون طرح در

هیأت حل اختلاف مالیاتی با اعلام موارد کتبی موارد نقص جهت رفع نقص به اداره مالیاتی ذیربط اعاده می‌شود. در هر صورت عدم برگزاری جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی در موعد مقرر، باید این موضوع توسط مدیر دادرسی مربوطه کتباً یا به صورت سامانه‌ای یا از طریق پیامک به مودی اعلام گردد.

تبصره ۲- اداره کل امور مالیاتی مربوطه موظف است در مورد آن دسته از پرونده‌هایی که اطلاعات اصلی آن‌ها در سامانه‌های مالیاتی موجود است، امکان دسترسی نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی تعیین شده طبق مقررات این دستورالعمل به اطلاعات موجود در سامانه‌های مالیاتی مربوط به آن پرونده مالیاتی را حداقل یک هفته قبل از تشکیل جلسه هیأت فراهم آورد. در مورد این گروه از پرونده‌ها، دسترسی به سامانه‌های الکترونیک مانع از دسترسی اعضای هیأت به مندرجات پرونده مالیاتی فیزیکی مطابق ماده فوق‌الذکر نخواهد بود.

تبصره ۳- مدیریت دادرسی مالیاتی مکلف است در پایان هر ماه گزارشی از آمار پرونده‌های مالیاتی که جهت تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی تعیین وقت گردیده اما پرونده مالیاتی از سوی اداره مالیاتی مربوطه ارسال نشده یا به هر دلیلی به هیأت واصل نشده را به مرکز دادرسی مالیاتی اعلام نمایند. مرکز دادرسی مالیاتی باید آمار عدم وصول پرونده‌های مالیاتی را به هر اداره کل امور مالیاتی اعلام نموده و حسب مورد رونوشتی از آن را به دادستانی انتظامی مالیاتی ارسال نماید.

تبصره ۴- در صورتی که اوراق برگ دعوت به هیأت حل اختلاف مالیاتی ابلاغ الکترونیک باشد، ابلاغ کاغذی اوراق برگ دعوت به هیأت با تاریخ تشکیل جلسه متفاوت از ابلاغ الکترونیک ممنوع است مگر آنکه مؤدی کتباً درخواست تعجیل یا تأخیر در برگزاری جلسه هیأت را اعلام نموده باشد و مدیر دادرسی مربوطه با درخواست مؤدی موافقت نماید. در غیراین صورت پرونده مالیاتی در اجرای قرار رفع نقص باید به اداره مالیاتی اعاده شود.

افراد مجاز به حضور در هیأت حل اختلاف مالیاتی

ماده ۲۷- اشخاص زیر با ارائه مدارک لازم جهت تشخیص هویت با رعایت مقررات این دستورالعمل، مجاز به حضور در جلسات هیأت حل اختلاف مالیاتی هستند:

۱. در خصوص اشخاص حقیقی:

- شخص مؤدی یا
- وکیل مؤدی با ارائه وکالت‌نامه رسمی از شخص مؤدی که حضور در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی در وکالت‌نامه تصریح شده باشد و مالیات حق تمبر وکالت طبق مقررات پرداخت شده باشد یا
- کارمند حقوق‌بگیر وی در همان پرونده مالیاتی با ارائه معرفی‌نامه کتبی از شخص مؤدی دال بر تفویض اختیارات بابت حضور در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی و با تأیید اداره امور مالیاتی مربوطه دال بر حقوق‌بگیر بودن وی یا ولی مؤدی یا

- قیم مؤدی با ارائه مدارک و مستندات یا
 - پسر، دختر، همسر، پدر، مادر، برادر، خواهر و نواده مؤدی با ارائه وکالتنامه رسمی از سوی مؤدی بدون نیاز به پرداخت مالیات حق تمبر یا
 - در مورد متوفیان وراث قانونی ایشان منفرداً یا مجتمعاً با ارائه گواهی انحصار وراثت یا
 - نماینده قانونی معرفی شده از اداره کل تصفیه و امور ورشکستگی قوه قضاییه در خصوص اشخاص ورشکسته.
۲. در مورد اشخاص حقوقی:

- صاحبان امضای مجاز بر مبنای آخرین آگهی روزنامه رسمی یا
 - وکیل مؤدی با ارائه وکالتنامه رسمی از شخص حقوقی که حضور در جلسه هیأت حل اختلاف در وکالتنامه تصریح شده باشد و مالیات حق تمبر وکالت طبق مقررات پرداخت شده باشد یا
 - کارمند حقوق بگیر مؤدی با ارائه معرفی نامه کتبی از شخص حقوقی دال بر تفویض اختیار بابت حضور در جلسه هیأت حل اختلاف و با تأیید اداره امور مالیاتی مربوطه دال بر حقوق بگیر بودن وی یا
 - نماینده قانونی معرفی شده از اداره کل تصفیه و امور ورشکستگی قوه قضاییه در خصوص اشخاص ورشکسته.
۳. نماینده اداره مالیاتی در رعایت مفاد ماده ۲۴۰ و ۲۴۶ ق.م.م با معرفی اداره مالیاتی مربوطه.
۴. اشخاصی که از سوی مرکز دادرسی مالیاتی جهت نظارت بر نحوه برگزاری و آموزش هیأت های حل اختلاف مالیاتی و بدون حق اظهارنظر معرفی می گردند.

- تبصره ۱- در خصوص اشخاص حقوقی منحل، مدیر تصفیه جایگزین مدیران می گردد. حضور کارمند حقوق بگیر برای اشخاص حقوقی منحل برای شرکت در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی مجاز نیست.
- تبصره ۲- اشخاص حقوقی می توانند تحت عنوان وکیل مؤدی در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی شرکت نمایند. در این صورت شخص حقوقی عهده دار وکالت باید در صورت داشتن حدود اختیار در تعیین وکیل طبق وکالتنامه -به لحاظ وکیل در توکیل بودن- مبادرت به تعیین شخص حقیقی جهت مراجعه به مراجع قضایی در قالب وکالتنامه رسمی نماید، یا دارندگان امضای مجاز شخصاً در جلسه هیأت های حل اختلاف حضور یابند.

تبصره ۳- کارمندان وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان امور مالیاتی در دوره خدمت یا آمادگی خدمت نمی‌توانند به عنوان وکیل یا نماینده مؤدی در جلسات هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی حاضر شوند. همچنین اعضای هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی نمی‌توانند به عنوان وکیل یا نماینده مؤدی در جلسات هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی همان پرونده مالیاتی حاضر شوند.

تبصره ۴- چنانچه صاحبان امضای مجاز متفقاً با هم از حق امضای اسناد و اوراق برخوردار باشند باید متفقاً در جلسه هیأت حاضر شوند و در این حالت حضور احدی از مدیران صاحب امضا به تنهایی در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی مجاز نیست.

تبصره ۵- در خصوص اشخاص حقیقی، در صورتی که وکیل مؤدی پسر، دختر، همسر، پدر، مادر، برادر، خواهر و نواده مؤدی باشد، الزامی به پرداخت مالیات حق تمبر ندارند.

تبصره ۶- مؤدی یا نماینده اداره مالیاتی می‌تواند در جلسه دادرسی حضور یافته یا صرفاً لایحه ارسال نمایند.

تبصره ۷- مؤدی یا نماینده اداره مالیاتی می‌تواند خواسته خود را که در لایحه تصریح کرده در تمام مراحل دادرسی کاهش دهد ولی افزودن آن یا تغییر خواسته مجاز نبوده مگر آنکه با موضوع طرح شده مربوط بوده و منشأ واحدی داشته باشد.

تبصره ۸- ارائه وکالت نامه از سوی وکلای قوه قضائیه و کانون وکلای دادگستری در قالب برگه رسمی با پرداخت حق تمبر موضوع ماده ۱۰۳ ق.م.م. برای حضور در جلسات هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی کفایت می‌کند.

موارد منع نمایندگان از حضور در هیأت حل اختلاف مالیاتی

ماده ۲۸- نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی در موارد زیر مجاز به شرکت در جلسه دادرسی، رسیدگی و صدور رأی نبوده و موظف است مراتب را پیش از برگزاری جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی جهت تغییر نماینده به صورت کتبی به مدیر دادرسی اعلام نماید:

۱. در مورد مؤدی حقیقی:

۱.۱. قرابت نسبی یا سببی تا درجه سوم از هر طبقه بین اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی با مؤدی وجود داشته باشد.

۱.۲. نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی در حال حاضر یا در سه سال گذشته شریک، قیم یا مخدوم مؤدی باشد یا مؤدی مباشر یا متکفل امور نماینده یا بستگان طبقه اول او باشد.

۱.۳. نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی قبلاً در آن پرونده مالیاتی به عنوان عضو هیأت حل اختلاف مالیاتی، مأمور مالیاتی، کارشناس یا گواه سابقه اظهارنظر قبلی داشته باشد.

۱.۴. بین نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی و مؤدی یا بستگان طبقه اول وی در حال حاضر یا در سه سال گذشته دعوی حقوقی یا کیفری مطرح باشد یا پیشتر مطرح بوده و از تاریخ صدور حکم سه سال نگذشته باشد.

۱.۵. نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی یا بستگان طبقه اول او دارای نفع شخصی در موضوع مطروحه یا مورد رسیدگی باشند.

۲. در مورد مؤدی در قالب شخص حقوقی:

- ۲,۱. نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی، در حال حاضر یا سه سال گذشته سهامدار، عضو هیأت مدیره یا مدیرعامل، نماینده یا بازرس قانونی شخص حقوقی باشد یا
- ۲,۲. نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی در حال حاضر یا در سه سال گذشته شریک یا مستخدم مؤدی باشد یا مؤدی مباشر یا متکفل امور نماینده یا بستگان طبقه اول او باشد یا
- ۲,۳. نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی قبلاً در آن پرونده مالیاتی به عنوان عضو هیأت حل اختلاف مالیاتی، مأمور مالیاتی، کارشناس یا گواه سابقه اظهارنظر قبلی داشته باشد یا
- ۲,۴. بین نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی یا بستگان طبقه اول وی و مؤدی در حال حاضر یا در سه سال گذشته دعوای حقوقی یا کیفری مطرح باشد یا پیشتر مطرح بوده و از تاریخ صدور حکم سه سال نگذشته باشد یا
- ۲,۵. نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی یا بستگان طبقه اول او دارای نفع شخصی در موضوع مطروحه یا مورد رسیدگی باشند.

نحوه عمل در صورت احراز موانع برای حضور در هیأت حل اختلاف مالیاتی

ماده ۲۹- در صورت وجود هر یک از موارد مندرج در ماده ۲۸ این دستورالعمل، مؤدی یا نماینده اداره مالیاتی می‌تواند با ارائه اسناد و مدارک یا هریک از نمایندگان هیأت ماده ۲۴۴ ق.م.م با اقرار کتبی، قبل از جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی یا در حین برگزاری جلسه یا پس از برگزاری جلسه و قبل از صدور رأی، از مدیر دادرسی ذیربط تغییر نماینده/نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی یا تجدید دعوت جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی را درخواست نماید و نماینده هیأت باید با تأیید مدیر دادرسی مربوطه انصراف خود را از ادامه رسیدگی اعلام نماید و نسبت به تغییر نماینده و در صورت عدم امکان تغییر نماینده/نمایندگان نسبت به صدور قرار تجدید دعوت اقدام نماید. چنانچه به هر دلیل تعیین نماینده دیگری میسر نباشد، پرونده برای رسیدگی به نزدیکترین هیأت حل اختلاف مالیاتی که به تشخیص مدیر دادرسی امکان تشکیل هیأت را دارد در محلی که با محل مزبور در محدوده یک استان باشد، ارجاع می‌شود.

تبصره- رئیس مرکز دادرسی می‌تواند رسیدگی به پرونده های مالیاتی را در مناطقی که فاقد هیأت حل اختلاف مالیاتی است یا فاقد نماینده حائز شرایط به تشخیص وی باشد، به سایر هیأت های حل اختلاف مالیاتی در مناطق دیگر که به تشخیص او واجد شرایط است ارجاع دهد.

ماده ۳۰- چنانچه پس از برگزاری جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی هر شخصی با ارائه اسناد و مدارک نزد مدیر دادرسی وجود موارد موضوع ماده ۲۸ این دستورالعمل به استثنای آنکه نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی قبلاً در آن پرونده مالیاتی سابقه اظهارنظر قبلی داشته باشد، را اثبات نمایند یا خود نماینده وجود رابطه مذکور را اقرار نماید، رأی صادره توسط هیأت حل اختلاف مالیاتی قطعی بوده و این امر موجب ابطال رأی نخواهد بود اما تخلف نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی قابل بررسی در مراجع ذیصلاح

قانونی است. چنانچه نماینده هیأت حل اختلاف مالیاتی قبلاً در آن پرونده مالیاتی به عنوان عضو هیأت حل اختلاف مالیاتی، مامور مالیاتی، کارشناس یا گواه سابقه اظهارنظر قبلی داشته باشد، مفاد بند ۲۹ ماده ۳۲ دستورالعمل جاری است.

فصل ششم: ترتیبات رسیدگی در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی

ترتیبات رسیدگی در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی

ماده ۳۱- رسیدگی به اعتراض مؤدی در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی باید با رعایت شرایط زیر انجام شود:

۱. هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی نمی‌توانند میزان مأخذ یا مالیات و عوارض و جرائم تعیین شده در اجرای مقررات ماده ۲۳۸ ق.م.م توسط اداره مالیاتی را افزایش دهند یا زیان تأییدشده قبلی را کاهش دهند و صرفاً مجاز به بررسی مواردی هستند که توسط اداره مالیاتی تعدیل نگردیده است.
۲. هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی مکلفند صرفاً به موارد اعتراضی که اداره مالیاتی بدان معترض است یا مؤدی کماکان به آن معترض بوده و در مرحله قبلی مورد پذیرش قرار نگرفته است، رسیدگی نمایند. چنانچه به موضوعی اعتراض طرح نشده باشد، هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی از حق قانونی برای ورود به آن موضوع/موضوعات برخوردار نیستند و در صورت وجود ایراد در سایر موارد، این امر سبب نمی‌شود تا هیأت از تعدیل مأخذ یا مالیات و عوارض مورد اعتراض خودداری نماید.
۳. هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی در صورتی که اداره مالیاتی یا دادستانی انتظامی مالیاتی به آرای صادره اعتراض ننموده باشد، حق افزایش مأخذ تعیین شده یا کاهش زیان تأییدشده قبلی را ندارند. در صورت اعتراض اداره مالیاتی یا دادستانی انتظامی مالیاتی، هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی حداکثر تا میزان تعدیل قبلی در هیأت حل اختلاف مجاز به افزایش مأخذ هستند.
۴. هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی می‌توانند در راستای رسیدگی به اعتراض مؤدی دستور قرار کارشناسی مجدد یا قرار رفع نقص صادر نمایند. در این صورت مجریان قرار باید طی گزارشی مکتوب حداکثر طی مهلت ۶۰ روز از تاریخ صدور حکم تعیین کارشناس/کارشناسان اجرای قرار نسبت به موارد اعتراض که هیأت مقرر می‌دارد، رسیدگی‌های لازم را به عمل آورده و صرفاً نسبت به موضوع تعیین شده در قرار کارشناسی اظهارنظر نمایند و گزارش خود را در همین مهلت به هیأت صادرکننده قرار کارشناسی تسلیم نمایند. هیأت حل اختلاف مالیاتی در صدور رأی در پذیرش نظر کارشناسان اجرای قرار اختیار عمل دارد اما در صورت عدم پذیرش اظهارنظر مجریان قرار ملزم به اظهارنظر موجه و مدلل مبنی بر عدم پذیرش گزارش قرار کارشناسی است.
۵. نقض رأی در شورای عالی مالیاتی یا دیوان عدالت اداری موجب طرح موضوع در هیأت حل اختلاف مالیاتی هم‌عرض موضوع ماده ۲۵۷ ق.م.م خواهد شد. صرف نقض رأی در شورای عالی مالیاتی یا دیوان عدالت اداری دلیلی بر تعدیل مأخذ بدون رسیدگی نخواهد بود. هیأت حل اختلاف مالیاتی هم‌عرض مکلف است صرفاً به موارد نقض رأی توسط شورای عالی مالیاتی یا دیوان عدالت اداری رسیدگی نماید.
۶. چنانچه مؤدی یا شخص ثالث اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی نسبت به اقدامات اجرایی که با هدف وصول مطالبات دولت توسط ادارات وصول و اجرا به عمل آمده است معترض باشند، موضوع در اجرای حکم صدر ماده ۲۱۶ ق.م.م در هیأت حل اختلاف مالیاتی

موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م قابل طرح است. رأی این هیأت قطعی بوده و لازم الاجراست و می‌تواند منجر به تأیید، ابطال یا توقف موقت یا دائم عملیات اجرایی باشد و این هیأت مجاز به ورود محتوایی به موضوع نیست. هیأت مذکور در صورت ارائه مدارک و مستندات جدید قابلیت تشکیل مجدد داشته و احراز جدید بودن مدارک و مستندات و قابل طرح بودن موضوع اعتراض با هیأت حل اختلاف مالیاتی مذکور است.

۷. چنانچه طی فرآیند وصول مالیات از طریق عملیات اجرایی، مؤدی به روند قطعیت معترض باشد، موضوع در اجرای تبصره (۱) ماده ۲۱۶ ق.م.م قابل طرح در هیأت حل اختلاف مالیاتی مرتبط خواهد بود. هیأت موظف است پس از بررسی شکلی روند قطعیت مالیات به ترتیب زیر عمل نماید:

الف. چنانچه شکایت مؤدی را به لحاظ شکلی وارد نداند، حکم به رد شکایت صادر می‌نماید. این حکم قطعی و لازم الاجراست.
ب. چنانچه هیأت شکایت مؤدی را از لحاظ شکلی وارد بداند در مقام هیأت حل اختلاف مالیاتی حسب مورد نسبت به موضوع اعتراض مؤدی رسیدگی خواهد نمود.

۸. چنانچه مؤدی نسبت به مطالبه مالیات و عوارض موضوع فصل نهم ق.م.ا مصوب سال ۱۳۸۷ که تاریخ تعلق آنها پیش از تاریخ لازم الاجرا شدن قانون دائمی مالیات بر ارزش افزوده بوده است، اعتراض داشته باشد، موضوع در اجرای ماده ۲۱۶ ق.م.م قابل طرح در هیأت حل اختلاف مالیاتی خواهد بود و مطابق این دستورالعمل عمل خواهد شد. همچنین در خصوص اوراق قطعی شده سامانه‌ای که بدون برگ تشخیص یا مطالبه به صورت مستقیم قطعی گردیده‌اند، چنانچه مؤدی نسبت بدان اعتراض نماید، این نوع پرونده‌ها با رعایت شرایط و الزامات مقرر در ماده ۳۰ آیین نامه ماده ۲۱۹ ق.م.م از سوی ادارات مالیاتی، قابلیت طرح و رسیدگی در هیأت تبصره ۱ ماده ۲۱۶ ق.م.م در مقام بدوی یا تجدیدنظر حسب مورد را دارند.

۹. در مواردی که مؤدی با ارائه دلایل، اسناد و مدارک به صورت مکتوب اعلام نماید که مالیات مطالبه شده مربوط به او نبوده و مؤدی واقعی شخص دیگری است، پرونده امر در هر مرحله که باشد باید به قید فوریت به هیأت تبصره ماده ۱۵۷ ق.م.م ارجاع و و خارج از نوبت مورد رسیدگی قرار گیرد. چنانچه ادعای مؤدی توسط هیأت حل اختلاف مالیاتی پذیرفته شود می‌بایست رأی هیأت مذکور مبنی بر رفع تعرض از مؤدی فعلی صادر شود و رأی صادره ظرف بیست روز قابل تجدیدنظرخواهی از سوی اداره مالیاتی است. در این راستا اداره مالیاتی مربوطه مکلف به شناسایی مؤدی واقعی و مطالبه مالیات از وی وفق مقررات تبصره ماده ۱۵۷ ق.م.م خواهد بود. در صورتی که اعتراض مؤدی مورد قبول هیأت حل اختلاف مالیاتی قرار نگیرد مؤدی می‌تواند با رعایت مقررات حسب مورد نسبت به شکایت به سایر مراجع قانونی اقدام نماید.

تبصره ۱- در مواردی که بخشی از رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی در اجرای تبصره ماده ۱۵۷ ق.م.م صادر شده باشد، مقررات این ماده در خصوص آن بخش جاری خواهد بود.

تبصره ۲- مفاد بند مذکور در خصوص جرائم مطالبه شده از غیر مؤدی نیز وفق مقررات قابل تسری است.

۱۰. چنانچه در هر یک از هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی موضوع مواد ۲۴۴، ۲۴۷ و ۲۱۶ ق.م.م.ا حراز گردد موضوع مطروحه از مصادیق تبصره ماده ۱۵۷ ق.م.م.ا است، هیأت رسیدگی کننده در مقام هیأت تبصره ماده مذکور صلاحیت ورود دارد و با توجه به اسناد و مدارک واصل شده، اقدام می نماید.

۱۱. در رسیدگی به ادعای مطالبه مالیات از غیر مؤدی بعد از قطعیت پرونده، عدم ایراد به فرآیند قطعیت، موجب عدم طرح ادعای مطالبه مالیات از غیر مؤدی در هیأت حل اختلاف مالیاتی نیست و هیأت موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م.ا مکلف به رسیدگی به ادعای یادشده با رعایت مفاد تبصره ماده مذکور است.

۱۲. صرف نظر از اینکه پرونده‌های مالیاتی مورد اعتراض در مرحله قبل از قطعیت بوده و یا قطعی شده باشد و یا در هریک از مراحل دادرسی مالیاتی مطرح گردیده‌اند؛ متعاقب اعتراض مؤدی به مطالبه مالیات از غیر مؤدی در هر مرحله‌ای، این هیأت به عنوان یک هیأت مستقل قابل تشکیل است.

۱۳. چنانچه مؤدی موارد تخلف اعلام شده در اجرای ماده ۹ قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان را نپذیرد و از ارسال یا اصلاح آن در سامانه مؤدیان امتناع کند، سازمان باید موارد تخلف را با اسناد و مدارک مثبت به هیأت حل اختلاف مالیاتی اعلام نماید و هیأت می تواند بر مبنای ادله دریافتی موارد تخلف مؤدی را رد یا تأیید نماید و در صورت تأیید تخلف توسط هیأت حل اختلاف مالیاتی، بر اساس قسمت اخیر ماده ۹ قانون مذکور اقدام گردد. رأی صادره قطعی است.

۱۴. چنانچه وفق مقررات ماده ۱۶۱ ق.م.م.ا در مواردی که مالیات مؤدی هنوز قطعی نشده یا مراحل اجرایی آن طی نشده است و بیم تفریط اموال از طرف مؤدی به قصد فرار از پرداخت مالیاتی می رود، اداره امور مالیاتی می تواند با ارائه دلایل کافی از هیأت حل اختلاف مالیاتی درخواست نماید که برای مؤدی قرار تأمین مالیات صادر نماید. در این موارد هیأت مذکور باید به ترتیب ذیل نسبت به بررسی درخواست و صدور رأی (قرار تأمین) اقدام نماید:

الف. هیأت حل اختلاف مالیاتی می تواند بر مبنای ادله دریافتی درخواست اداره امور مالیاتی را رد یا تأیید نماید. چنانچه هیأت صدور قرار تأمین را لازم تشخیص دهد نسبت به تعیین مبلغ در رأی صادره اقدام می نماید. رأی صادره قطعی و لازم الاجرا است.

ب. ارسال درخواست‌های متعدد یا تکراری از سوی اداره امور مالیاتی برای صدور قرار تأمین جهت مؤدی خاص برای عملکرد/دوره مشخص مشروط به ارائه ادله و مستندات جدید بلامانع است. در این موارد هیأت حل اختلاف مالیاتی موظف است درخواست واصله را با توجه به ادله جدید بررسی و رأی مقتضی را صادر نماید.

۱۵. در مواردی که مالیات مؤدی هنوز قطعی نشده یا مراحل اجرایی آن طی نشده است و بیم تفریط مال یا اموال از طرف مؤدی به قصد فرار از پرداخت مالیات می رود اداره امور مالیاتی باید با ارائه دلایل کافی از هیأت حل اختلاف مالیاتی قرار تأمین مالیات را بخواهد و در صورتی که هیأت صدور قرار را لازم تشخیص دهد ضمن تعیین مبلغ، قرار مقتضی صادر خواهد کرد. اداره امور مالیاتی مکلف است معادل همان مبلغ از اموال و وجوه مؤدی که نزد وی یا اشخاص ثالث باشد تأمین نماید و در این صورت مؤدی و اشخاص ثالث پس از ابلاغ اخطار کتبی اداره امور مالیاتی حق نخواهند داشت اموال مورد تأمین را از تصرف خود خارج کنند مگر اینکه معادل مبلغ

مورد مطالبه تأمین دهند و در صورت تخلف علاوه بر پرداخت مطالبات مذکور، مشمول مجازات حبس تعزیری درجه شش نیز خواهند بود.

۱۶. وفق مقررات ماده ۲۴۳ ق.م.م چنانچه اداره امور مالیاتی ذیربط درخواست مؤدی جهت استرداد مالیات پرداختی را وارد نداند، باید مراتب را کتباً یا سیستمی به مؤدی ابلاغ نماید. مؤدی از تاریخ ابلاغ دلایل عدم استرداد می تواند ظرف سی روز از تاریخ اعلام نظر اداره مذکور از هیأت حل اختلاف مالیاتی درخواست رسیدگی کند. چنانچه هیأت حل اختلاف مالیاتی بر مبنای اسناد و مدارک اعتراض مؤدی را وارد بداند رأی به استرداد تمام یا بخشی از مالیات پرداختی را داده و در غیراین صورت هیأت حل اختلاف مالیاتی رأی به رد شکایت مؤدی می دهد. در هر صورت، رأی هیأت در این مورد قطعی و غیرقابل تجدیدنظر است.

۱۷. هیأت ماده ۲۴۳ ق.م.م می تواند در صورت اعتراض مؤدی، بابت استرداد اضافه پرداختی بابت مالیات و جرائم به تفکیک رسیدگی و اظهارنظر نماید. در این صورت هیأت مکلف به صدور رأی به تفکیک اصل و جرائم متعلقه است.

۱۸. در مواردی که مؤدی مشمول جرائم موضوع ماده ۳۷ ق.م.ا ادعا نماید که خارج از اراده خود امکان پرداخت مالیات و عوارض موضوع قانون مذکور را در مواعد مقرر نداشته است، اعتراض وی در هیأت حل اختلاف مالیاتی قابل بررسی است. چنانچه هیأت حل اختلاف مالیاتی بر مبنای اسناد و مدارک مثبت ادعای مؤدی را مورد پذیرش قرار دهد رأی به بخشودگی جرائم داده و در غیراین صورت رأی مبنی بر رد ادعای وی صادر می نماید و آن رأی قابل تجدیدنظر خواهی است.

۱۹. جهت طرح اعتراض در هیأت حل اختلاف مالیاتی تجدیدنظر مؤدی مکلف است آن میزان از مالیات مورد قبول را پرداخت نماید و نسبت به مازاد آن اعتراض خود را در مهلت مقرر تسلیم کند. در صورت عدم پرداخت مالیات مورد قبول، آن بخش از مالیات جهت وصول به اداره وصول و اجرا راجع می گردد اما عدم پرداخت مالیات مورد قبول مانع از طرح اعتراض مؤدی در هیأت حل اختلاف تجدیدنظر نخواهد بود.

۲۰. جهت طرح و رسیدگی به اعتراض مؤدی در هیأت های حل اختلاف مالیاتی الزامی به پرداخت یا وثیقه گذاری بابت مالیات و عوارض و جرائم مورد اعتراض نیست، اما این امر مانع از توقف عملیات اجرایی در خصوص هیأت ماده ۲۱۶ ق.م.م نخواهد بود.

۲۱. چنانچه رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی بدوی از سوی یکی از طرفین مورد اعتراض قرار گیرد، در مرحله تجدیدنظر فقط به ادعای آن طرف رسیدگی و رأی صادر می شود. این امر مانع از اعتراض همزمان دو طرف نمی شود.

۲۲. رأی صادره توسط هیأت حل اختلاف مالیاتی باید متضمن اظهارنظر موجه و مدلل نسبت به اعتراض مؤدی بوده و در صورت اتخاذ تصمیم به تعدیل درآمد مشمول مالیات، جهات و دلایل آن توسط هیأت در متن رأی قید شود.

۲۳. مشخصات آرای صادره

رأی صادره از هیأت های حل اختلاف مالیاتی باید حاوی نکات ذیل باشد:

الف- شماره رأی با ذکر تاریخ و شناسه مؤدی؛

ب- مشخصات هویتی مؤدی؛

- ج- منبع مالیاتی مورد اعتراض؛
- د- سال مورد اعتراض (سال مورد رسیدگی)؛
- ه- خلاصه اظهارات مؤدی و مأمور مالیاتی؛
- و- نشانی مؤدی؛
- ز- مبانی قانونی و استدلال های مربوطه؛
- ح- مأخذ درآمد مشمول مالیات یا مأخذ محاسبه مالیات یا جرائم یا اعتبار مالیات بر ارزش افزوده مورد مطالبه و مورد رأی به عدد و حروف؛
- ط- مشخصات و سمت اعضای هیأت رسیدگی کننده به همراه امضای آنها؛
- ی- قید نظر اقلیت در متن رأی در صورت وجود؛
- ک- قابل تجدیدنظرخواهی بودن یا نبودن آرا؛
- ل- مرجع ذیصلاح بعدی برای رسیدگی حل اختلاف مالیاتی و مهلت قانونی جهت اعتراض به رأی صادره؛
- م- نوع و مقام هیأت صادرکننده رأی (بدوی یا تجدیدنظر یا...).
۲۴. هیأت های حل اختلاف مالیاتی موظفند به اختلافات مالیاتی طبق قانون مالیات های مستقیم و سایر قوانین و مقررات موضوعه رسیدگی نموده و رأی مقتضی صادر نمایند و در مورد جزئیات اعتراض به طور مشخص و به تفکیک بندهای اعتراض مؤدی تعیین تکلیف نموده و از صدور آرا به صورت عام و کلی خودداری نمایند.
۲۵. هیأت حل اختلاف مالیاتی پس از ختم رسیدگی و با توجه به محتویات پرونده و ادله موجود در همان جلسه یا حداکثر ظرف سه روز پس از برگزاری جلسه، توسط نماینده بند (۲) اقدام به انشای رأی می نماید و به امضای اعضا می رسد، مگر اینکه انشای رأی متوقف به تمهید مقدماتی باشد که در این صورت با صدور قرار کارشناسی، پرونده جهت مهیا شدن برای صدور رأی به مجریان قرار تحویل می گردد. در این خصوص نمایندگان بندهای ۱ و ۳ مکلف هستند اظهارنظر خود نسبت به موضوع اعتراض را کتباً به نماینده بند ۲ اعلام نمایند. این امر در حکم انشای رأی نبوده و نماینده بند ۲ به استناد ماده ۲۴۴ ق.م.م اقدام به انشای رأی می نماید.
۲۶. رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی نمی تواند مشروط باشد و در رأی صادره حکم مقرر نباید منوط به رخداد شرایط خاص یا عام باشد.
۲۷. هرگاه در تنظیم و تحریر رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی، اشتباهی در محاسبه مأخذ مشمول مالیات یا درآمد مشمول مالیات مورد رأی صورت گیرد، هیأت حل اختلاف مالیاتی رأساً به درخواست مؤدی یا اداره امور مالیاتی مربوط به موضوع رسیدگی و رأی را تصحیح می نماید و رأی اصلاحی به مؤدی ابلاغ خواهد شد. تسلیم رأی اصلی بدون رأی اصلاح شده ممنوع است. آن بخش از حکم موضوع رأی که مورد اشتباه نبوده در صورت قطعیت اجراء خواهد شد.
۲۸. چنانچه رأی هیأت حل اختلاف بدوی نیازمند اصلاح اشتباه موضوع ماده ۲۴۹ ق.م.م باشد، هیأت حل اختلاف مالیاتی در رعایت ماده ۲۴۹ ق.م.م تا قبل از صدور رأی توسط هیأت حل اختلاف تجدیدنظر قابل تشکیل است و در صورت صدور رأی در هیأت حل اختلاف تجدیدنظر، رأی هیأت حل اختلاف تجدیدنظر قابل طرح در هیأت حل اختلاف ماده ۲۴۹ ق.م.م خواهد بود. در مورد اخیر هیأت حل

اختلاف موضوع ماده ۲۴۹ ق.م.ا اقدام به اصلاح رأی هیأت حل اختلاف بدوی و آثار آن در رأی هیأت حل اختلاف تجدیدنظر خواهد نمود.

۲۹. در مواردی که اعضای هیأت در مراحل بدوی و تجدیدنظر تکراری باشند یا در صورت عدم حضور نماینده انتخابی مؤدی موضوع بند ۳ ماده ۲۴۴ قانون مالیات‌های مستقیم علیرغم انتخاب مؤدی در مهلت مقرر وفق مقررات و امضای آرای هیأت توسط سایر نمایندگان، آرای صادره در حکم صورت جلسه بوده و اظهار نظر هیأت، رأی محسوب نمی‌گردد. در چنین مواردی در هر مرحله از دادرسی مالیاتی (با درخواست کتبی مؤدی یا اداره امور مالیاتی یا اعلام هیأت حل اختلاف مالیاتی مربوطه) ضمن بررسی موضوع و با تأیید مدیر دادرسی مربوطه یا اعلام کتبی رئیس مرکز دادرسی مالیاتی، باید مجدداً از مؤدی با رعایت قوانین و مقررات دعوت به عمل آورند. در این خصوص اگر ایراد مطروحه ناشی از تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف بدوی بوده و آن هیأت اظهار نظر کرده باشد، کل فرآیند دارای نقص بوده و در هر مرحله‌ای که موضوع احراز گردد، مدیر دادرسی مکلف به تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف بدوی و شروع مجدد فرآیند دادرسی است. اما اگر ایراد مطروحه در سایر مراحل دادرسی مالیاتی رخ دهد و رأی هیأت حل اختلاف مرحله قبل بدون نقص باشد، مدیر دادرسی مکلف به تجدید دعوت جلسه همان هیأت حل اختلاف مالیاتی مربوطه خواهد بود.

۳۰. هر گاه رسیدگی به اعتراض مؤدی وابسته به رسیدگی پرونده مالیاتی دیگری باشد هیأت حل اختلاف مالیاتی می‌بایست در صورت احراز تاثیر رسیدگی توسط مراجع یادشده در اختلاف مالیاتی، با صدور قرار اناطه، رسیدگی به اعتراض مؤدی را به بعد از اعلام نظر در خصوص پرونده دیگر موکول نماید. در رعایت این بند رسیدگی به مالیات ارزش افزوده الزاماً وابسته به رسیدگی به مالیات عملکرد نیست.

۳۱. چنانچه رسیدگی به اعتراض مؤدی منوط به اثبات ادعایی باشد که رسیدگی به آن در صلاحیت مرجع دیگری است، رسیدگی به اختلاف تا اتخاذ تصمیم از مرجع صلاحیت‌دار متوقف می‌شود. در این خصوص هیأت حل اختلاف مالیاتی به استناد خواسته مؤدی اقدام به بررسی اسناد و مدارک و ادله مؤدی نموده و حسب تشخیص هیأت در صورت احراز صحت ادعای مؤدی قرار اناطه به مدت یک ماه صادر می‌نماید. مؤدی مکلف است ظرف یک ماه در مرجع صالح اقامه دعوی نموده و رسید آن را به دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی تسلیم نماید. در این صورت، جلسه هیأت مجدداً تشکیل و قرار اناطه تا صدور رأی یا مدت مشخص حسب تشخیص هیأت حل اختلاف مالیاتی صادر می‌گردد. در غیر این صورت پس از دعوت از مؤدی برای شرکت در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی، اعتراض مؤدی در خصوص سایر موارد مورد رسیدگی قرار گرفته و رأی مقتضی صادر می‌شود.

۳۲. آرای قطعی مراجع قضایی برای هیأت حل اختلاف مالیاتی لازم الاجراست. ارانه آرای غیر قطعی مراجع قضایی الزامی برای هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی در صدور قرار قبولی استمهال یا اناطه ایجاد نمی‌کند.

۳۳. صدور اوراق مالیاتی به نام افراد متعدد در یک برگ دعوت یا رأی صحیح نیست. در اینگونه موارد باید برای هر مؤدی برگ جداگانه صادر و به نشانی اعلام شده از طرف مؤدی ابلاغ گردد.

۳۴. رأی هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی با اکثریت آرا، قطعی و لازم الاجراست، لیکن نظر اقلیت باید در متن رأی قید گردد.

۳۵. در صورت اعتراض هریک از شرکا به برگ تشخیص مالیات یا مطالبه یا آرای هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی پرونده مشارکت با رعایت مقررات مربوط قابل رسیدگی در مراجع مربوط خواهد بود. در این صورت، رأی صادره بابت احدی از شرکا در خصوص سایر شرکا تسری خواهد داشت مگر آنکه در رأی صادره عدم تسری به سایر شرکا مورد اشاره قرار گیرد.

قرار کارشناسی و ترتیبات صدور آن

ماده ۳۲- هرگاه در رسیدگی به اعتراض مؤدی یا اداره مالیاتی به دلیل نقص در رسیدگی یا نقص رأی صادره یا لزوم بررسی اسناد و مدارک نزد اشخاص ثالث یا کثرت اسناد و مدارک ارائه شده، صدور رأی مستلزم بررسی تکمیلی باشد، هیأت حل اختلاف مالیاتی می‌تواند با صدور قرار کارشناسی از مدیریت دادرسی درخواست نماید که پرونده را جهت انجام بررسی‌های تکمیلی به کارشناس/کارشناسان مالیاتی ارجاع نماید. در این موارد رسیدگی به اعتراض مؤدی یا اداره مالیاتی به بعد از اعلام نظر کارشناس/کارشناسان اجرای قرار موکول می‌شود. در صدور رأی و اجرای قرار کارشناسی موارد زیر باید رعایت شود:

۱. ذکر جزئیات کارشناسی مورد نیاز و حداقل اطلاعات و مدارک تکمیلی مورد انتظار هیأت حل اختلاف مالیاتی که باید در جریان کارشناسی گردآوری و بررسی شود، در متن قرار صادره الزامی است.
۲. مدیر دادرسی موظف است حداکثر هفت روز پس از صدور و ثبت قرار کارشناسی نسبت به تعیین کارشناس یا گروه کارشناسی که سرپرست گروه تعیین شده باشد اقدام و با صدور حکم، پرونده را به آنان ارجاع نماید. مدیر دادرسی می‌بایست با توجه به ویژگی‌های پرونده و شرایط مجریان قرار در هنگام صدور حکم مجری/مجریان قرار کارشناسی نسبت به تعیین مهلت اجرای قرار تا حداکثر ۶۰ روز اقدام نماید. مهلت مذکور صرفاً یک بار به درخواست هیأت حل اختلاف مالیاتی یا کارشناس مجری قرار و موافقت مدیر دادرسی مربوطه به مدت حداکثر ۳۰ روز قابل تمدید است. گزارش اجرای قرار باید پس از تنظیم، در مهلت مذکور توسط یکی از نمایندگان عضو هیأت صادرکننده قرار کارشناسی پاراف شود و در دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی به ثبت برسد و جهت تعیین وقت تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی اقدام گردد. در صورتی که به هر دلیل نمایندگان هیأت صادرکننده قرار کارشناسی در آن مدیریت دادرسی مشغول به فعالیت نباشند، گزارش اجرای قرار با دستور مدیر دادرسی مربوطه به نماینده سازمان امور مالیاتی در هیأت حل اختلاف مالیاتی دیگری در همان مدیریت دادرسی و در صورت عدم وجود هیأت حل اختلاف مالیاتی دیگر، پرونده به نزدیک‌ترین هیأت حل اختلاف مالیاتی که به تشخیص مدیر دادرسی امکان تشکیل هیأت را دارد در محلی که با محل مزبور در محدوده یک استان باشد، ارجاع شده و در صورت تأیید نماینده مذکور، در دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی به ثبت رسد و جهت تعیین وقت تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی اقدام گردد و پرونده جهت تصمیم‌گیری به همان هیأت ارجاع گردد. در صورتی که گزارش اجرای قرار از نظر احدی از نمایندگان عضو هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی مربوطه دارای نقص باشد، باید موارد ظهر گزارش اجرای قرار درج شوند و مجریان قرار مکلفند نسبت به رفع نقص گزارش اجرای قرار اقدام نمایند. در اینگونه موارد ده روز به مهلت مجریان قرار اضافه خواهد شد.

تبصره ۱- در صورت عدم ارسال گزارش اجرای قرار به هر دلیلی از جمله عدم وصول پاسخ استعلام از مراجع ذیصلاح در مهلت ۶۰ روزه یا در مدت ۱۰ روزه بابت اصلاح گزارش اجرای قرار، تصمیم گیری در خصوص ابطال احکام مجریان قرار یا استمرار فعالیت ایشان با مدیر دادرسی مربوطه است و مادامی که مدیر دادرسی، کارشناس مجری قرار جایگزین را معرفی ننموده باشد و حکم جایگزین صادر نشده باشد، احکام صادره قبلی مناط اعتبار خواهد بود. در هر صورت اسامی مجری/مجریان قرار مربوطه که در مهلت مقرر به وظایف قانونی خود عمل نموده‌اند به دادستانی انتظامی مالیاتی مربوطه اعلام خواهد شد.

تبصره ۲- مدیر دادرسی باید در صدور احکام رسیدگی قرارهای کارشناسی، پرونده‌های مالیاتی را به گونه‌ای بین مجریان قرار تخصیص دهد که به هر کارشناس مجری قرار منفرداً یا مجتمعاً بیش از ۱۰ پرونده/عملکرد در هر ماه تخصیص نیابد. مدیران دادرسی باید در تعداد تخصیص پرونده به مجریان قرار میزان اهمیت پرونده از حیث مبلغ و حجم اسناد ارائه شده را مدنظر قرار دهند. حکم این تبصره در خصوص کارشناسان رسیدگی که منحصراً وظیفه اجرای قرارهای هیأت حل اختلاف مالیاتی را بر عهده دارند، جاری نیست.

تبصره ۳- مجریان قرار باید خواسته هیأت صادرکننده اجرای قرار را اجرا نمایند و از هر گونه اظهارنظر کلی یا اظهارنظر خارج از موارد خواسته شده هیأت خودداری نمایند. ضمناً مجریان قرار نباید براساس نظر یا تشخیص خود تمام یا بخشی از خواسته هیأت مذکور را اجرا ننمایند. اگر به هر دلیلی امکان اجرای خواسته هیأت حل اختلاف مالیاتی برای مجریان قرار میسر نبوده یا از اصلاح موارد نقص گزارش اجرای قرار که اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی ظهر گزارش اجرای قرار درج نموده‌اند خودداری نمایند، باید مراتب و دلایل طی گزارشی توسط مجریان قرار کارشناسی در مهلت مقرر به هیأت صادرکننده قرار کارشناسی اعلام گردد. در اینگونه موارد هریک از اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی، موضوع را به مدیریت دادرسی برای تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی اطلاع داده و مدیریت دادرسی نسبت به تشکیل جلسه هیأت اقدام می‌نماید تا در آن جلسه اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی، نسبت به گزارش مذکور تصمیم‌گیری نمایند. در این موارد باید تصویری از گزارش مذکور توسط مدیر دادرسی برای دادستانی انتظامی مالیاتی ارسال گردد.

تبصره ۴- دلایل قرار کارشناسی صرفاً ناظر به احراز «نقص در رسیدگی» یا «لزوم بررسی اسناد و مدارک نزد اشخاص ثالث» یا «کثرت اسناد و مدارک ارائه شده» می‌باشد و در صورت اعتراض مؤدی یا اداره مالیاتی به مفاد قرار کارشناسی باید دلایل اعتراض کتبی به هیأت حل اختلاف مالیاتی مربوطه اعلام گردد و صرف اعتراض اداره مالیاتی یا مؤدی دلیلی بر رد اعتبار گزارش اجرای قرار نخواهد بود.

تبصره ۵- اجرای به موقع قرارهای کارشناسی و کیفیت آن باید در تخصیص پاداش و نظام پرداخت پاداش مدنظر قرار گیرد و یکی از شاخص‌های آن باشد.

۳. چنانچه در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی که جهت بررسی گزارش کارشناسی اجرای قرار برگزار می‌شود، مؤدی اسناد و مدارک جدیدی در رد نظر مجریان قرار ارائه نماید، هیأت می‌تواند رأساً یا از طریق صدور قرار کارشناسی مجدد نسبت به موضوع اعتراض به مفاد گزارش کارشناسی اجرای قرار رسیدگی نماید. در اینگونه موارد ذکر دقیق دلایل صدور قرار کارشناسی مجدد یا نتایج رسیدگی مجدد هیأت حل اختلاف مالیاتی که رأساً انجام داده، در رأی یا قرار کارشناسی صادره الزامی است.

۴. در صورت درخواست کتبی مؤدی یا وکیل یا نماینده قانونی وی، اداره امور مالیاتی یا هیأت حل اختلاف مالیاتی موظف است حسب مورد رونوشت جزئیات گزارش را که مبنای صدور برگ تشخیص قرار گرفته است و همچنین تصویری از گزارش اجرای قرار را به وی ارائه نماید.

۵. چنانچه رسیدگی هیأت حل اختلاف مالیاتی منجر به صدور قرار اعم از رسیدگی یا رفع نقص شود، در صورت درخواست کتبی مؤدی یا وکیل یا نماینده قانونی وی، ابلاغ نسخه‌ای از قرار کارشناسی صادره به مؤدی الزامی است.

۶. هرگاه نتیجه بررسی اعتراض در هیأت حل اختلاف مالیاتی منجر بدان شود که هیأت طرح موضوع در هیأت حل اختلاف را قانونی نداند، اقدام به صدور نظر عدم طرح خواهد نمود. اعتراض مؤدی از این بابت قابل طرح در هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م خواهد بود.

تبصره- عدم طرح، رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی محسوب نمی‌گردد و در حکم صورت جلسه نظر اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی است.

۷. مؤدی یا اداره مالیاتی می‌تواند در هر زمان از فرآیند دادرسی انصراف خود از اعتراض را اعلام نماید. در چنین مواردی چنانچه انصراف از اعتراض قبل از تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی باشد، موضوع دیگر قابل طرح در هیأت نبوده و پرونده مالیاتی قطعی می‌گردد. لیکن چنانچه در زمان تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی انصراف از اعتراض خود را اعلام نماید، باید جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی تشکیل گردد و چنانچه به اعتراض یکی از طرفین رسیدگی می‌شود، انصراف از اعتراض را به شرح متن پیش‌نویس رأی مکتوب نموده و امضا نماید. در این صورت هیأت حل اختلاف مالیاتی رأی تأیید صادر می‌نماید. اما چنانچه هیأت حل اختلاف مالیاتی در راستای رسیدگی به اعتراض مؤدی و اداره مالیاتی باشد، انصراف یکی از طرفین مانع از رسیدگی به اعتراض طرف دیگر دعوا نخواهد بود. در این صورت هیأت از رسیدگی به اعتراض آن طرف که از اعتراض خود منصرف شده خودداری نموده و به اعتراض طرف دیگر دعوا خواهد پرداخت.

فصل هفتم: اظهار نظر هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی

انواع اظهار نظر

ماده ۳۳- اظهار نظر هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی شامل ۳ دسته است:

۱. رأی
۲. قرار
۳. نظر (صورت جلسه)

۱. رأی

آرای هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی شامل موارد زیر است:

۱.۱. رأی تأیید

رأی مذکور حسب صدور در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی دارای آثاری به شرح زیر است:

رأی تأیید- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۴ ق.م.م (بدوی): عدم افزایش یا کاهش مأخذ مالیات/عوارض/ جرائم تعیین شده در برگ تشخیص یا مطالبه

رأی تأیید- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۷ ق.م.م (تجدیدنظر): عدم افزایش یا کاهش مأخذ مالیات/عوارض/ جرائم تعیین شده در رأی هیأت حل اختلاف موضوع ماده ۲۴۴ ق.م.م

رأی تأیید- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۱۶۱ ق.م.م: تأیید درخواست قرار تأمین

رأی تأیید- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۹ قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان: تأیید تخلف اعلام شده

رأی تأیید- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع تبصره ماده ۱۵۷ ق.م.م: رد شکایت مؤدی بابت مطالبه مالیات از مؤدی غیرواقعی

رأی تأیید- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م: رد شکایت مؤدی بابت اقدامات اجرایی یا رد شکایت مؤدی بابت فرآیند قطعیت

رأی تأیید- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۳ ق.م.م: رد شکایت مؤدی بابت استرداد مالیات

رأی تأیید- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع تبصره ماده ۳۷ ق.م.ا: رد درخواست بخشودگی جرائم مؤدی

رأی تأیید- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۵۷ ق.م.م (همعرض): تأیید مأخذ تعیین شده قبلی یا اظهارنظر صادره قبلی در هیأت حل اختلاف مالیاتی

رأی تأیید- سایر هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی که وظیفه رسیدگی به اعتراض را برعهده دارند: تأیید اظهارنظر اداره مالیاتی

۱.۲. رأی تعدیل

رأی مذکور حسب صدور در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی دارای آثاری به شرح زیر است:

رأی تعدیل- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۴ ق.م.م (بدوی): کاهش مأخذ مالیات/عوارض/ جرائم تعیین شده در برگ تشخیص یا مطالبه

رأی تعدیل- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۷ ق.م.م (تجدیدنظر): افزایش یا کاهش مأخذ مالیات/عوارض/ جرائم تعیین شده در رأی هیأت حل اختلاف موضوع ماده ۲۴۴ ق.م.م حسب اعتراض اداره مالیاتی یا مؤدی

رای تعدیل- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع تبصره ماده ۱۵۷ ق.م.م: تأیید بخشی از شکایت مؤدی بابت مطالبه مالیات از مؤدی غیر واقعی
رای تعدیل- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م: ابطال اقدامات اجرایی بابت بخشی از اموال یا ابطال بخشی از اقدامات
اجرایی

رای تعدیل- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۳ ق.م.م: تأیید استرداد بخشی از مالیات پرداختی

رای تعدیل- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع تبصره ماده ۳۷ ق.م.ا: بخشودگی بخشی از جرائم مؤدی

رای تعدیل- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۵۷ ق.م.م (همعرض): تعدیل مأخذ تعیین شده در رأی صادره هیأت های حل اختلاف
مالیاتی قبلی یا ابطال بخشی از اقدامات اجرایی تأیید شده در رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م

رای تعدیل- سایر هیأت های حل اختلاف مالیاتی که وظیفه رسیدگی به اعتراض را برعهده دارند: تعدیل یا پذیرش بخشی از اظهار نظر اداره
مالیاتی

۱.۳. رأی رفع تعرض

رای مذکور حسب صدور در هیأت های حل اختلاف مالیاتی دارای آثاری به شرح زیر است:

رای رفع تعرض- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۴ ق.م.م (بدوی): رفع تعرض از مأخذ مالیات/عوارض / جرائم تعیین شده در
برگ تشخیص یا مطالبه

رای رفع تعرض- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۷ ق.م.م (تجدیدنظر): رفع تعرض از مأخذ مالیات/عوارض / جرائم تعیین شده
در رأی هیأت حل اختلاف موضوع ماده ۲۴۴ ق.م.م

رای رفع تعرض- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۱۶۱ ق.م.م: رد درخواست قرار تأمین

رای رفع تعرض- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۹ قانون پایانه های فروشگاهی و سامانه مؤدیان: رد تخلفات اعلام شده

رای رفع تعرض- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع تبصره ماده ۱۵۷ ق.م.م: رفع تعرض از مؤدی معترض و مطالبه مالیات از مؤدی واقعی

رای رفع تعرض- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م: ابطال اقدامات اجرایی بابت تمام اموال یا ابطال برگ قطعی یا رفع
سوء اثر

رای رفع تعرض- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۳ ق.م.م: تأیید استرداد تمام مالیات پرداختی

رای رفع تعرض- هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع تبصره ماده ۳۷ ق.م.ا: تأیید بخشودگی جرائم مؤدی

رای رفع تعرض - هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۵۷ ق.م.م (همعرض): رفع تعرض از مأخذ تعیین شده در رأی صادره هیأت حل اختلاف مالیاتی قبلی یا ابطال تمام اقدامات اجرایی تأیید شده در رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م

رای رفع تعرض - سایر هیأت های حل اختلاف مالیاتی که وظیفه رسیدگی به اعتراض را برعهده دارند: رد یا عدم پذیرش اظهار نظر اداره مالیاتی

۲. قرار

چنانچه هیأت حل اختلاف مالیاتی صدور رأی را منوط به فراهم شدن مقدماتی بداند، می تواند جهت ایجاد این مقدمات نسبت به صدور قرارهای زیر اقدام نماید.

۱. **قرار کارشناسی:** به شرح مقررات ماده ۳۲ این دستورالعمل صادر می شود.
۲. **قرار اناطه:** در موارد زیر هیأت حل اختلاف مالیاتی می تواند با صدور قرار اناطه، رسیدگی و صدور رأی را متوقف سازد:
 - ۲،۱. هرگاه رسیدگی به اعتراض مؤدی منوط به رسیدگی به پرونده مالیاتی دیگری باشد، هیأت حل اختلاف مالیاتی می تواند در صورت احراز تاثیر رسیدگی در آن پرونده با صدور قرار اناطه رسیدگی به اعتراض مؤدی را به بعد از تعیین تکلیف پرونده مذکور موکول نماید.
 - ۲،۲. چنانچه رسیدگی به اعتراض مؤدی منوط به اثبات ادعایی باشد که در مراجع صلاحیت دار قضایی و شبه قضایی دیگر در دست بررسی است، هیأت حل اختلاف مالیاتی می بایست در صورت احراز تاثیر رسیدگی توسط مراجع یادشده در اختلاف مالیاتی، با صدور قرار اناطه، رسیدگی به اختلاف را تا اتخاذ تصمیم از سوی مرجع مذکور متوقف سازد.
- تبصره - چنانچه قرار اناطه برای استمهال به دلیل طرح شکایت از سوی وی در مراجع صالح قضایی و شبه قضایی توسط مؤدی درخواست شده باشد، مؤدی مکلف است ظرف یک ماه از تشکیل جلسه، دستور لازم مبنی بر توقف رسیدگی تا زمان صدور رأی در آن مرجع را به هیأت حل اختلاف مالیاتی ارائه نماید. ترتیبات رسیدگی به این موضوع به شرح بندهای ۳۰ و ۳۱ ماده ۳۱ این دستورالعمل خواهد بود.
۳. **قرار قبولی استمهال:** چنانچه مؤدی در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی ادعا نماید که اسناد و مدارک مؤثری وجود دارد که ارائه آن ها نیازمند زمان و ارائه آن اسناد و مدارک در حال حاضر از اختیار وی خارج است و مؤدی درخواست مهلت نماید، حسب تشخیص هیأت حل اختلاف مالیاتی، می تواند با صدور قرار قبولی استمهال، مهلت ۱۰ روزه جهت ارائه مدارک مذکور توسط مؤدی، تعیین نماید. چنانچه مؤدی ظرف این مدت نسبت به تسلیم مدارک اقدام ننماید، با تجدید دعوت از مؤدی، هیأت حل اختلاف مالیاتی با تشکیل جلسه خارج از نوبت اقدام به صدور رأی می نماید. مهلت مذکور در صورت ارائه مدارک و مستندات تا ۳۰ روز دیگر و در صورت ارائه احکام قضایی تا زمانی که حکم قضایی مقرر نموده قابل تمدید است.

تبصره- عدم امکان حضور مؤدی به سبب توقیف یا زندانی شدن یا بیماری یا عزیمت به محل مأموریت یا مسافرت ضروری یا هر دلیل دیگر، فرآیند دادرسی را متوقف نمی‌سازد اما این امر مانع از آن نیست که در صورت درخواست مؤدی و تشخیص اعضای هیأت حل اختلاف مالیاتی، قرار قبولی استمهال صادر گردد.

۴. **قرار امهال (قرار معین):** چنانچه هیأت حل اختلاف مالیاتی به این نتیجه برسد که اسناد و مدارک موثری وجود دارد که بررسی آن‌ها توسط هیأت امکان‌پذیر است اما نیازمند زمان بیشتر از مهلت مقرر بوده یا بررسی موضوع مستلزم بررسی سامانه‌های مالیاتی یا استعلام از اشخاص ثالث یا بازدید میدانی است، حسب تشخیص هیأت حل اختلاف مالیاتی، می‌تواند با صدور قرار امهال، مهلت ۱۰ روزه جهت بررسی موارد فوق توسط هیأت حل اختلاف مالیاتی تعیین نماید. در چنین مواردی هیأت حل اختلاف مالیاتی می‌تواند از کارشناسان اجرای قرار معین استفاده نماید. در این موارد و پس از حصول نتیجه، نیازی به دعوت مجدد از مؤدی نبوده و هیأت حل اختلاف مالیاتی براساس نتایج بررسی در مدت مقرر اقدام به صدور رأی می‌نماید. لیکن چنانچه قرار امهال منجر به حصول نتیجه نگردد، هیأت حل اختلاف مالیاتی قرار تجدید دعوت صادر نموده و باید در اینگونه موارد از مؤدی برای حضور در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی مجدداً دعوت به عمل آورد.

۵. **قرار رفع نقص پرونده:** در مواردی که بخشی از اسناد و مدارک ضروری مؤثر بر اتخاذ تصمیم هیأت حل اختلاف مالیاتی از سوی اداره مالیاتی ذی‌ربط یا کارشناسان مجری قرار یا دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی به هیأت ارائه نشده باشد، هیأت مذکور می‌تواند با صدور قرار رفع نقص تکمیل پرونده مالیاتی را درخواست نماید. اشخاص ذیربط موظفند حداکثر ظرف یک هفته از تاریخ ابلاغ قرار مذکور نسبت به رفع نقص پرونده و تجدید دعوت از مؤدی و تجدید جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی اقدام نمایند.

۶. **قرار تجدید دعوت:** در موارد زیر هیأت حل اختلاف مالیاتی می‌تواند با صدور قرار تجدید دعوت مقرر نماید تا مجدداً نسبت به تعیین وقت تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی و تجدید دعوت از مؤدی اقدام گردد:

۶.۱. هرگاه هیأت حل اختلاف مالیاتی حضور نماینده اداره مالیاتی یا شخص ثالث مطلع را در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی ضروری بدانند و علیرغم ابلاغ اوراق دعوت به این اشخاص، آن‌ها در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی حاضر نباشند، هیأت می‌تواند با صدور قرار تجدید دعوت، رسیدگی را به جلسه‌ای دیگر با حضور این اشخاص موکول نماید.

۶.۲. هرگاه نظر هیأت حل اختلاف منتج به قرار کارشناسی یا قبولی استمهال یا قرار رفع نقص یا صورت جلسه گردد، باید از مؤدی برای حضور مجدد در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی دعوت به عمل آید.

۷. قرار ارزیابی: هرگاه شرایط مقرر در ماده ۳۸ این دستورالعمل رخ دهد، هیأت می‌تواند قرار ارزیابی صادر نماید.

۳. **نظر (صورت جلسه)**

در مواردی ممکن است جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی تشکیل گردد اما منجر به صدور رأی نگردد. در چنین مواردی نتیجه حاصله در قالب صورت جلسه مکتوب گردیده و ماهیت رأی را ندارد. این موارد به شرح زیر است:

۱. چنانچه نظر هر سه عضو هیأت حل اختلاف مالیاتی متفاوت از هم بوده و این امر منجر به صدور رأی نگردد، نظرات هر سه نماینده مکتوب گردیده و موضوع طی صورت جلسه ای به مدیر دادرسی هیأت حل اختلاف مالیاتی ارجاع می گردد تا نسبت به طرح موضوع در هیأت حل اختلاف مالیاتی دیگر و تجدید دعوت از مؤدی اقدام شود.
۲. چنانچه به هر دلیل پس از اعلام آغاز جلسه رسمی هیأت حل اختلاف مالیاتی، جلسه از رسمیت خارج شود و صدور رأی/قرار به هر دلیلی امکان پذیر نباشد، باید مراتب در قالب صورت جلسه تنظیم و به امضای حاضرین در جلسه برسد و جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی تجدید دعوت گردیده و از مؤدی مجدداً برای حضور در جلسه دعوت به عمل آید.
۳. هرگاه مؤدی درخواست نماینده بند ۳ از مرجع خاصی را در موعد مقرر تسلیم نموده باشد و آن نماینده در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی حاضر نباشد یا نماینده از مرجع دیگری در جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی حاضر شده باشد، مراتب باید در قالب صورت جلسه تنظیم و به امضای حاضرین در جلسه برسد و جلسه هیأت تجدید دعوت گردیده و از مؤدی مجدداً برای حضور در جلسه دعوت به عمل آید. مدیر دادرسی مکلف به بررسی رعایت موضوع این بند قبل از تشکیل جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی است، اما مسئولیت بررسی رعایت مفاد این بند در بدو تشکیل جلسه هیأت برعهده نماینده بند ۱ هیأت حل اختلاف مالیاتی است.
۴. عدم رعایت شرایط مقرر در ماده ۱۸ این دستورالعمل به استناد تبصره ۴ ماده مذکور.
۵. در صورتی که شرایط مقرر در ماده ۲۳ این دستورالعمل رخ دهد.
۶. در صورتی که شرایط مقرر در ماده ۲۹ این دستورالعمل رخ دهد.
۷. در صورتی که شرایط مقرر در بند ۷ ماده ۳۲ این دستورالعمل رخ دهد.

انواع آراء هیات های حل اختلاف مالیاتی			ماده موضوع تشکیل هیات
رفع تعرض	تعدیل	تایید	
رفع تعرض از مآخذ مالیات/عوارض / جرائم تعیین شده در برگ تشخیص یا مطالبه	کاهش مآخذ مالیات/عوارض / جرائم تعیین شده در برگ تشخیص یا مطالبه	عدم افزایش یا کاهش مآخذ مالیات/عوارض / جرائم تعیین شده در برگ تشخیص یا مطالبه	ماده ۲۴۴ ق.م.م (بدوی)
رفع تعرض از مآخذ مالیات/عوارض / جرائم تعیین شده در رای هیات حل اختلاف موضوع ماده ۲۴۴ ق.م.م	افزایش یا کاهش مآخذ مالیات/عوارض / جرائم تعیین شده در رای هیات حل اختلاف موضوع ماده ۲۴۴ ق.م.م حسب اعتراض اداره مالیاتی یا مودی	عدم افزایش یا کاهش مآخذ مالیات/عوارض / جرائم تعیین شده در رای هیات حل اختلاف موضوع ماده ۲۴۴ ق.م.م	ماده ۲۴۷ ق.م.م (تجدیدنظر)
رد درخواست قرار تأمین	-	تایید درخواست قرار تأمین	ماده ۱۶۱ ق.م.م
رد تخلف اعلام شده	-	تایید تخلف اعلام شده	ماده (۹) قانون پایانه های فروشگاهی و سامانه مودیان
رفع تعرض از مودی معترض و مطالبه مالیات از مودی واقعی	تایید بخشی از شکایت مودی بابت مطالبه مالیات از مودی غیر واقعی	رد شکایت مودی بابت مطالبه مالیات از مودی غیر واقعی	تبصره ماده (۱۵۷) ق.م.م
ابطال اقدامات اجرایی بابت تمام اموال یا ابطال برگ قطعی یا رفع سوء اثر	ابطال اقدامات اجرایی بابت بخشی از اموال یا ابطال بخشی از اقدامات اجرایی	رد شکایت مودی بابت اقدامات اجرایی یا رد شکایت مودی بابت فرایند قطعیت	ماده ۲۱۶ ق.م.م
تایید استرداد تمام مالیات پرداختی	تایید استرداد بخشی از مالیات پرداختی	رد شکایت مودی بابت استرداد مالیات	ماده ۲۴۳ ق.م.م
تایید بخشودگی جرائم مودی	بخشودگی بخشی از جرائم مودی	رد درخواست بخشودگی جرائم مودی	ماده ۳۷ ق.م.م
رفع تعرض از مآخذ تعیین شده در رای صادره قبلی در هیات حل اختلاف مالیاتی یا ابطال تمام اقدامات اجرایی تأیید شده در رای هیات حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م	تعدیل مآخذ تعیین شده در رای صادره هیات حل اختلاف مالیاتی قبلی یا ابطال بخشی از اقدامات اجرایی تأیید شده در رای هیات حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م	تایید مآخذ تعیین شده قبلی یا اظهار نظر صادره قبلی در هیات حل اختلاف مالیاتی	ماده ۲۵۷ ق.م.م (همعرض)

فصل هشتم: صدور رأی یا قرار

انشای رأی/قرار

ماده ۳۴- پس از ختم جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی، نتیجه رسیدگی به اعتراض مؤدی یا اداره مالیاتی بر مبنای نظر اکثریت نمایندگان هیأت تعیین و رأی یا قرار مربوطه بر این اساس صادر می‌شود، لیکن نظر اقلیت در صورت وجود الزاماً باید در متن رأی قید شود. در انشای رأی/قرار باید موارد زیر رعایت گردد:

۱. مطابق قانون انشای رأی یا قرار باید حداکثر ظرف ۳ روز کاری از تاریخ تشکیل هیأت حل اختلاف مالیاتی توسط نماینده بند ۲ انجام شود. چنانچه انشای رأی در مهلت مقرر صورت پذیرد لیکن برای ثبت رأی در سامانه‌های مالیاتی مشکلاتی رخ دهد، خللی بر اعتبار آرای صادره در اجرای این بند وارد نمی‌شود.
۲. رئیس جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی برای برگزاری جلسه و اداره آن، نماینده بند ۱ است. رعایت ترتیبات اداری، بررسی اوراق هویتی، اجازه حضور به مؤدی و رعایت مفاد قوانین و مقررات در برگزاری جلسه هیأت حل اختلاف مالیاتی برعهده نماینده بند ۱ است. اما انشای رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی با نماینده بند ۲ بوده و فارغ از انشا یا عدم انشای رأی از سوی نماینده بند ۲، نمایندگان بندهای ۱ و ۳ مکلف هستند نظر خود را به صورت مکتوب در پیش نویس رأی درج نمایند. در صورت یکسان بودن نظر نمایندگان، نظر هر سه عضو یکجا درج و به امضای نمایندگان می‌رسد.
۳. رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی باید متضمن اظهارنظر موجه و مدلل نسبت به اعتراض مؤدی باشد و از بکارگیری عبارات کلی و مبهم پرهیز شود و نسبت به کلیه اعتراضات و ادعاهای مطروحه در هیأت به صورت نفی یا اثباتاً اظهارنظر نمایند.
۴. در صورت اتخاذ تصمیم به تعدیل مأخذ یا رفع سوء اثر و ابطال عملیات اجرایی، جهات و دلایل آن باید توسط هیأت حل اختلاف مالیاتی در متن رأی قید شود. در این موارد هیأت حل اختلاف مالیاتی باید اقلام درآمدی، هزینه ای یا معافیت‌هایی که تغییر آن‌ها منجر به تعدیل مأخذ می‌گردد یا مواردی که موجب ابطال عملیات اجرایی یا رفع سوء اثر از آن می‌شود را به صورت دقیق در متن رأی قید نماید.
۵. ثبت رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی منوط به اظهارنظر سیستمی هر سه نماینده در مورد رأی انشا شده (در مقام اکثریت یا اقلیت) است. در صورت فقدان نسخه سیستمی رأی/قرار، چنانچه نسخه دست نویس آن در جلسه دادرسی تهیه و به امضای هر سه نماینده رسیده باشد، به عنوان نتیجه جلسه دادرسی قابل قبول بوده و مبنای عمل است.
۶. در مواردی که آرای مراجع حل اختلاف مالیاتی به هر دلیلی از جمله عدم درج صحیح عنوان مرجع حل اختلاف مالیاتی، اشتباه در انشاء و تحریر متن رأی، سهو قلم (درج اشتباه اطلاعات و مشخصات هویتی مؤدی، اعضای هیأت، منابع مالیاتی، سال/ دوره مورد رسیدگی مالیات و ...) یا عدم رسیدگی به برخی از موارد اعتراض یا شکایت و یا به علت عدم انتقال صحیح متن یا داده‌ها از پیش‌نویس رأی به سامانه‌های مربوطه، نیاز به اصلاح دارند، مرجع یاد شده مکلف است با صدور رأی جایگزین، رأی قبلی را کلاً لم یکن تلقی نماید. در این صورت کلیه آثار قانونی نسبت به رأی جایگزین جاری خواهد بود. ضمناً صدور رأی جایگزین مطابق مفاد این ماده صرفاً تا قبل از رسیدگی مجدد در مرجع دادرسی بعدی امکان‌پذیر خواهد بود.

ثبت و ابلاغ رأی/قرار هیأت حل اختلاف مالیاتی

ماده ۳۵- ثبت رأی/قرار صرفاً پس از امضا یا حسب مورد تأیید سیستمی آن توسط هر سه عضو هیأت حل اختلاف مالیاتی دارای وجاهت قانونی است. دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی مکلف است رأی/قرار صادره را حداکثر ظرف ده روز کاری از تاریخ صدور در سامانه مالیاتی درج نماید. رأی صادره به صورت الکترونیک در کارتابل اداره مالیاتی بارگذاری شده و در غیراین صورت دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی مکلف است حداکثر ظرف ده روز از تاریخ درج رأی در سامانه، نسخه‌ای از رأی صادره را با پرونده مالیاتی مربوطه به اداره مالیاتی ذی‌ربط ارسال نماید.

تبصره. در خصوص آرای تجدیدنظر نسخه‌ای از آرا حداکثر ظرف ده روز از تاریخ درج رأی در سامانه باید توسط دبیرخانه هیأت حل اختلاف مالیاتی به دادستانی انتظامی مالیاتی تسلیم شود یا دسترسی به آرای صادره برای دادستانی انتظامی مالیاتی به صورت سیستمی فراهم گردد.

ماده ۳۶- ابلاغ آرا یا قرارهای صادره توسط هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی یا تسلیم تصویر یا رونوشت آن قبل از آنکه رأی یا قرار به امضای هر سه عضو هیأت حل اختلاف مالیاتی برسد، ممنوع است.

تبصره- ابلاغ یا تسلیم اوراق آرا/قرارهای صادره هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی و صورت‌جلسات تنظیمی مرتبط با هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی توسط مدیریت دادرسی صرفاً به همان مؤدی و اداره مالیاتی مربوطه مجاز است. همچنین تسلیم رونوشت اوراق مذکور به دادستانی انتظامی مالیاتی توسط مدیر دادرسی مالیاتی بلامانع است.

اصلاح اشتباه در رأی صادره

ماده ۳۷- در مواردی که به درخواست مؤدی، اداره امور مالیاتی مربوط، هیأت حل اختلاف مالیاتی یا مدیر دادرسی مشخص شود در تنظیم و تحریر رأی هیأت اشتباهی در محاسبه مأخذ یا درآمد مشمول مالیات صورت گرفته است، باید پرونده در هر مرحله‌ای که باشد در اسرع وقت به هیأت حل اختلاف مالیاتی ارجاع شود تا رأساً به موضوع رسیدگی و در اجرای مقررات ماده ۲۴۹ ق.م.م. یا ماده ۳۰ مکرر آیین‌نامه ماده ۲۱۹ ق.م.م. رأی را تصحیح نماید. در اینگونه موارد درخواست مؤدی یا اداره امور مالیاتی بدو تسلیم مدیر دادرسی مربوطه شده و مدیر دادرسی آن را به هیأت صادرکننده رأی ابلاغ می‌نماید تا نسبت به طرح موضوع در هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۹ ق.م.م. اقدام گردد. چنانچه به هر دلیلی احدی از نمایندگان هیأت حل اختلاف صادرکننده رأی حاضر نباشد، موضوع توسط مدیر دادرسی مورد بررسی قرار گرفته و نماینده مذکور توسط سایر نمایندگان حاضر جایگزین می‌گردد.

تبصره ۱- اصلاح رأی در رعایت ماده ۲۴۹ ق.م.م. مستلزم دعوت از مؤدی یا اداره مالیاتی برای حضور در جلسه نیست. اما برای تشکیل جلسه باید از نمایندگان بندهای (۱)، (۲) و (۳) دعوت به عمل آید.

تبصره ۲- رأی صادره در هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۹ ق.م.م. باید به مؤدی ابلاغ گردد و کتباً یا سیستمی نیز توسط مدیر دادرسی به اداره مالیاتی مربوطه اعلام شود.

تبصره ۳- در رأی صادره هیأت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۹ ق.م.م. باید صراحتاً ابطال رأی قبلی که اصلاح شده است، درج گردد. از تاریخ صدور رأی، مفاد رأی قبلی هیأت حل اختلاف مالیاتی ابطال می‌گردد.

درخواست کارشناس رسمی جهت ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌ها توسط مؤدی

ماده ۳۸- در صورتی که مؤدی مالیاتی به نحوه ارزیابی و ارزش تعیین شده دارایی‌ها و بدهی‌ها معترض باشد می‌تواند درخواست استفاده از خدمات کارشناس رسمی از مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران قوه قضاییه یا کانون کارشناسان رسمی دادگستری یا سایر مراجع قانونی مورد تایید مرکز و قبول هزینه آن را به هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی اعلام کند. در صورت قبول درخواست مؤدی و صدور قرار ارزیابی از سوی هیأت حل اختلاف مالیاتی مربوطه، مدیر دادرسی موظف است براساس قرار ارزیابی صادره وفق مقررات از مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران قوه قضاییه یا کانون کارشناسان رسمی دادگستری درخواست گروه کارشناسی و اعلام هزینه کارشناسی نماید. گروه کارشناسان رسمی مکلف است ظرف ۶۰ روز از تاریخ ارجاع مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران قوه قضاییه یا کانون کارشناسان رسمی دادگستری نسبت به تنظیم و تسلیم گزارش کارشناسی ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌ها به مدیریت دادرسی مربوطه اقدام نماید. مدیر دادرسی پس از دریافت گزارش باید خارج از نوبت نسبت به احاله پرونده مالیاتی به هیأت حل اختلاف مالیاتی جهت صدور رأی اقدام نماید. مؤدی موظف است هزینه ارزیابی را مطابق مبالغ اعلام شده از مرکز یا کانون حسب مورد پرداخت نماید. عدم دریافت گزارش ارزیابی کارشناسان رسمی به دلیل عدم پرداخت هزینه کارشناسی منجر به رد درخواست کارشناسی مؤدی شده و هیأت خارج از نوبت و با دعوت مجدد از مؤدی تشکیل گردیده و نسبت به موضوع اصدار رأی خواهد نمود.

برگ دعوت به هیأت حل اختلاف مالیاتی

ماده ۳۹- اوراق دعوت به هیأت حل اختلاف و آرا و قرارهای صادره باید با توجه به موارد زیر صادر شوند:

۱. صدور اوراق مالیاتی به نام افراد متعدد در یک برگ دعوت یا رأی صحیح نیست. در اینگونه موارد باید برای هر مؤدی برگ جداگانه صادر و به نشانی اعلام شده از طرف مؤدی ابلاغ گردد. در مورد پرونده‌های مشارکتی اعم از قهری و مدنی، باید اوراق مالیاتی به هر مؤدی جداگانه ابلاغ گردد.
۲. چنانچه همزمان چندین پرونده مربوط به یک مؤدی برای دادرسی ارجاع و تعیین وقت شده باشد، ابلاغ زمان تشکیل و دعوت از مؤدی برای حضور در هیأت حل اختلاف مالیاتی در یک برگ دعوت واحد بلامانع است.

فصل نهم- سایر

دسترسی به مندرجات پرونده مالیاتی

ماده ۴۰- در صورت درخواست کتبی مؤدی یا وکیل قانونی با ارائه وکالت‌نامه رسمی یا نماینده قانونی مؤدی با ارائه معرفی‌نامه رسمی برای دسترسی به گزارش اجرای قرار یا گزارش پایه مالیاتی و مبانی تعیین مأخذ یا صدور دستور عملیات اجرایی، مدیر دادرسی موظف

است تصویری از موارد درخواستی را به مؤدی تحویل دهد یا اجازه رونوشت برداری یا تصویربرداری مؤدی از آن را صادر نماید و مراتب دریافت رونوشت یا تصویربرداری توسط مؤدی در دبیرخانه مدیریت دادرسی به ثبت برسد.

حقوق و تکالیف وراثت یا مدیران تصفیه

ماده ۴۱- در مورد اشخاص حقیقی در صورت فوت مؤدی و در مورد اشخاص حقوقی در صورت ثبت انحلال آن‌ها در اداره ثبت شرکت‌ها، کلیه حقوق و تکالیف مربوط به رسیدگی به اعتراض مؤدی حسب مورد به وراثت یا مدیر تصفیه منتقل می‌شود. در مورد متوفی، اوقات رسیدگی هیأت حل اختلاف مالیاتی باید به همه وراثت طبق آگهی انحصار وراثت ابلاغ شود. عدم حضور مدیر تصفیه/وراثت یا وکیل یا نماینده قانونی آن‌ها مانع از رسیدگی هیأت حل اختلاف مالیاتی نیست.

اتخاذ رویه‌های مختلف در آرای هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی در موارد مشابه

ماده ۴۲- هرگاه در آرای هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی نسبت به موارد مشابه رویه‌های مختلف اتخاذ شده باشد، حسب ارجاع وزیر امور اقتصادی و دارایی یا رئیس کل سازمان امور مالیاتی یا رئیس شورای عالی مالیاتی، هیأت عمومی شورای عالی مالیاتی وفق مقررات ماده ۲۵۸ ق.م.م. تشکیل و با بررسی موضوع مورد اختلاف، نسبت به آن رأی صادر می‌نماید. رأی هیأت عمومی شورای عالی مالیاتی برای شعب شورای عالی مالیاتی، هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی و مأموران مالیاتی در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

تعیین و به روزآوری قواعد، فرم‌ها و روش‌ها

ماده ۴۳- تعیین و ابلاغ قواعد مربوط به رتبه‌بندی نمایندگان هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی، سطح‌بندی پرونده‌های مالیاتی و نحوه تخصیص پرونده‌های سطوح مختلف به نمایندگان با لحاظ نمودن اولویت‌های سازمان، تعداد پرونده‌های مربوط به منابع مختلف قابل طرح در هر هیأت حل اختلاف مالیاتی، سطوح مهارتی مورد نیاز برای رسیدگی به پرونده‌های مالیاتی مختلف و آموزش نمایندگان هیأت حل اختلاف مالیاتی و... توسط مرکز دادرسی مالیاتی انجام و حسب نیاز با تغییر شرایط و تشخیص رئیس مرکز دادرسی قابل بازبینی است.

رتبه‌بندی نمایندگان مبتنی بر عملکرد، ارزیابی دانش فنی، ارزیابی کیفیت آرای صادره به صورت نمونه‌ای، تکریم ارباب رجوع و رضایت‌سنجی، نتایج آزمون‌های علمی و تخصصی، ارزیابی مدیریت دادرسی مربوطه، ساعات حضور، میزان مشارکت در فعالیت‌های مرکز دادرسی مالیاتی و سایر شاخص‌هایی است که از سوی رئیس مرکز دادرسی مالیاتی تعیین می‌گردد. مرکز دادرسی مالیاتی موظف است براساس شاخص‌های فوق نظام جبران خدمات را طراحی کند و پاداش مبتنی بر آن شاخص‌ها پرداخت گردد.

ابلاغ و اجرای دستورالعمل

ماده ۴۴- این دستورالعمل در ۴۴ ماده در تاریخ به تصویب وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی رسیده و از تاریخ برای تمام پرونده‌های مطروحه در هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی لازم‌الاجرا است. از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این دستورالعمل، مفاد دستورالعمل

دادرسی مالیاتی مصوب سال ۱۳۸۷ و الحاقات و اصلاحات آن و مفاد سایر بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها و آیین نامه‌ها در موارد مغایر با این دستورالعمل ملغی می‌گردد.